



GÖTEBORGS UNIVERSITET

Behovet och arbetet kring pedagogisk dokumentation

- En kvalitativ fallstudie inom två förskolor -

Författare:
Amanda Yman

LAU390

Handledare: Åke Lennar

Examinator: Getahun Abraham

Rapportnummer: VT12-2920-024

Abstract

Examensarbete inom Lärarprogrammet LP01

Titel: Behovet och arbetet kring pedagogisk dokumentation – En kvalitativ fallstudie inom två förskolor.

Författare: Amanda Yman

Termin och år: Vt 12, 2012

Kursansvarig institution: Institutionen för sociologi och arbetsvetenskap

Handledare: Åke Lennar

Examinator: Getahun Abraham

Rapportnummer: VT12-2920-024

Nyckelord: Pedagogisk dokumentation, dokumentation, läroplan för förskolan 98/10, metakognition, utveckling.

I mitten av min utbildning 2010 implementerades den reviderade läroplanen för förskolan. Denna kom att bli verksam år 2011 och fick, i mina ögon, pedagoger och barnskötare att arbeta mer reflekterat och medvetet ute i verksamheten. Ett område vilket kom att förtydligas genom revidering var *dokumentation* och dess arbets sätt. *Syftet* med denna *kvalitativa fallstudie* är, med detta som grund, att undersöka behovet och arbetet med pedagogisk dokumentation ur olika perspektiv inom två förskolor samt två familjer inom dessa förskolor. Frågeställningar för att undersöka blev därefter; *Hur ser behovet ut kring pedagogisk dokumentation inom verksamheterna? Vilket är personalens generella förhållningssätt och relation till pedagogisk dokumentation inom förskolorna? Vad innebär pedagogisk dokumentation för verksamheterna och barnen inom dem?*

Då uppsatsen kom att bli en kvalitativ fallstudie innebar detta att metoden för att undersöka syftet blev genom *relativt strukturerade forskningsintervjuer*. Sammanlagt blev det nio intervjuer med verksam personal och vårdnadshavare. Analysarbetet för dessa gjordes genom *kvalitativa textanalyser*. Detta för att kunna uppnå en djupare förståelse utan ett generaliserat svar. Resultatet av undersökningen innebar en djupare förståelse kring begreppet pedagogisk dokumentation i sig. Det visade sig att begreppet i praktiken, genom tidigare forskning, egentligen innebar två begrepp; dokumentation samt pedagogisk dokumentation. Läroplanens definition från 2010 förvirrar dock genom att använda begreppen, i detta sammanhang, felaktigt. Undersökningen bevisade även att både dokumentationen samt den pedagogiska dokumentationen ofta var den konkreta grunden och beviset i relationen till barnens familjer. Dokumentationen visade sig även vara viktig hos barnen själva då de, genom denna, kunde få en förståelse för sitt eget lärande. Arbetssättet pedagogisk dokumentation visade sig därmed inte vara ett överarbetat arbets sätt men inte heller nödvändigt. Det verkade därmed överlag inbringa större möjligheter för verksamheten att utvecklas.

Förord

Inom denna uppsats har ett flertal personer tagit sig tid att synliggöra sina perspektiv för mig och därmed gjort det möjligt att skriva denna uppsats. Jag vill genom detta förord tacka dessa personer för deras medverkan.

Andra personer vilka har varit viktiga i genomförandet och skrivprocessen är min handledare Åke Lennar samt språkhandledare Anette Wahlandt. Dessa två har kommit med vägledande ord angående uppsatsens innehåll samt dess utseende.

Amanda Yman

Innehållsförteckning

1 Inledning	6
1.1 Bakgrund	6
1.2 Syfte och frågeställningar	6
1.3 Disposition.....	7
2 Litteraturgenomgång och teorianknytning	8
2.1 Begreppsdefinition	8
2.2 Tidigare forskning	8
2.3 Lärandeteorier.....	10
2.4 Styrdokument	12
3 Metod.....	14
3.1 Urval.....	14
3.2 Undersökning	14
3.3 Innehållsanalys	15
3.4 Studiens tillförlitlighet.....	16
3.5 Etiska principer.....	16
4 Resultatredovisning.....	17
4.1 Förskola A – Avdelningen ”Mandarinerna”	17
4.1.1 Intervju med personalen.....	17
4.1.1.1 Begreppsdefinition	17
4.1.1.2 Praktiken	18
4.1.1.3 Tidigare erfarenheter	19
4.1.1.4 Syfte kring arbetssätt	20
4.1.2 Intervju med vårdnadshavarna.....	21
4.1.2.1 Upplevelser.....	21
4.1.2.2 Behov.....	21
4.2 Förskola B – Avdelningen ”Blomman”	22
4.2.1 Intervju med personalen.....	22
4.2.1.1 Begreppsdefinition	22
4.2.1.2 Praktiken	22
4.2.1.3 Tidigare erfarenheter	23
4.2.1.4 Syfte kring arbetssätt	24
4.2.2. Intervju med vårdnadshavarna.....	24
4.2.2.1 Upplevelser.....	25
4.2.2.2 Behov.....	25

5 Diskussion och analys.....	26
5.1 Begreppsdefinition	26
5.2 Praktiken.....	27
5.3 Tidigare erfarenheter	28
5.4 Syfte kring arbetssätt	29
5.5. Vårdnadshavarna	30
6 Slutsats.....	31
6.1 Frågeställningar	31
6.2 Utvärdering av metod	32
6.3 Didaktiska slutsatser	32
6.4 Vidare forskning	33
Referenser	34
Elektroniska källor	
Bilagor	
Bilaga 1. Intervjufrågor med personalen inom förskolorna	
Bilaga 2. Intervjufrågor med vårdnadshavarna	

1 Inledning

1.1 Bakgrund

Under åren 2009 till och med 2012 har jag, som författare av denna uppsats, studerat på lärarprogrammet vid Göteborgs Universitet. Inriktningen har varit pedagogik mot de yngre åldrarna vilken benämns som *Barn och ungas uppväxtvillkor, lärande och utveckling*. Genom utbildningen har studenter fått möjlighet att möta och studera flertalet intressanta och omtalade områden kring förskolans verksamhet och dess kunskapande barn. Ett område som under utbildningens senare år varit omtalat och väckt intresse är *pedagogisk dokumentation*. Detta begrepp blev tydligare inom utbildningen och verksamheten då förskolans läroplan reviderades år 2010 och infördes 2011 (Skolverket, 2010). Genom revideringen förtydligades bland annat begreppet *dokumentation*, samt definitionen av dess arbetssätt, vilket dock medförde att det uppstod en del frågetecken och funderingar kring hur man arbetade konkret med det. Genom praktik, eller vad som numer inom lärarprogrammet kallas verksamhetsförlagd utbildning, har olika intressanta diskussioner kring området uppenbarat sig. Olika förskolors olika val av arbetssätt kring dokumentation har även varit en stor inspiration till att skapa en djupare förståelse kring just detta område. Då det är ett omtalat område med en del frågetecken och samtidigt är centrerat kring läroplanen anser jag att det är ett relevant ämne att undersöka inom lärarprofessionen.

Med denna argumentation och bakgrund syftar nu denna uppsats till att undersöka hur personalen på två avdelningar inom två förskolor arbetar med dokumentation samt vad dessa har för tankar och syfte bakom detta. För att ytterligare utöka detta perspektiv undersöktes även vad vår målgrupp, i mening av två familjer, har för behov och tankar kring dokumentationen inom sin förskola. För att kunna förstå dokumentationens helhet i praktiken ansåg jag att både sändaren och mottagaren kring arbetet skulle få vara delaktiga och belysa sina perspektiv på området. Detta skulle sedan ge en djupare förståelse för vilket betydelse den pedagogiska dokumentationen har för hela verksamheten.

Undersökningen syftar *inte* till att ge ett generaliserat resultat utan istället ett mindre men representativ sådant genom en djupare förståelse. Då de medverkande inom undersökningen är två avdelningar inom två förskolor samt två familjer blev detta en kvalitativ fallstudie. Hypotesen och utgångspunkten utifrån tidigare erfarenheter är att den pedagogiska dokumentationen skall användas för att se både barnens och verksamhetens behov, lärandeprocess och utveckling. Undersökningen syftar därför till att fördjupa förståelsen för vad man, som verksam personal inom förskolan, kan ha för relation och bakomliggande tanke kring den dokumentation man utför i sin verksamhet.

I korthet kommer alltså denna uppsats att förankras inom förskolans verksamhet och därinom se hur behovet och arbetet ser ut kring dokumentation genom olika perspektiv. Detta med en grund i att se hur verksamheten har blivit och förändrat sitt arbetssätt genom den reviderade läroplanen som blev verksam år 2011.

1.2 Syfte och frågeställningar

Att undersöka behovet av och arbetet med pedagogisk dokumentation ur olika perspektiv inom två förskolor samt två familjer inom dessa förskolor.

Frågeställningarna för att undersöka detta syfte är;

- Hur ser behovet ut kring pedagogisk dokumentation inom verksamheterna?
- Vilken är personalens generella förhållningssätt och relation till pedagogisk dokumentation inom förskolorna?
- Vad innebär pedagogisk dokumentation för verksamheterna och barnen inom dem?

1.3 Disposition

Med nyssnämnda syfte och frågeställning som utgångspunkt har dispositionen av denna uppsats utmynnat i formen av en vetenskaplig rapport. Då bakgrunden och syftet till undersökningen nu här är presenterat kommer kommande avsnitt att redogöra för tidigare forskning och en teoretisk anknytning för begreppet och arbetssättet kring pedagogisk dokumentation. Inom nyss nämnda stycke kommer inslag så som vad läroplanen och skollagen innefattar kring pedagogisk dokumentation. Avsnittet innefattar även vad dokumentationen har sin historiska utgångspunkt och grund i samt vad olika lärandeteorier innebär i samband med arbetssättet. I korthet innehåller alltså detta avsnitt den bakomliggande fakta vilken underlättar för både analysarbetet samt för läsaren att förstå vad analysen av resultatet har sin grund inom.

Då teorier samt den tidigare forskningen är redogjord för innehåller nästkommande avsnitt istället valet av metod inom uppsatsen. Vad både urvalsprocessen, undersökningsmetoden och analysarbetet har inneburit redovisas där. Inom slutet av samma avsnitt beskrivs även de etiska principer som tagits hänsyn till under arbetet med undersökningen och dess medverkande personer.

Resultatet, vilket följer efter metoden, redogör för vad undersökningen och därigenom det empiriska materialet innefattar. Resultatet har kategoriserats genom de två olika medverkande förskolorna. Detta gjordes för att man sedan i diskussionen skall kunna se en tydlig struktur och därigenom ha en god förutsättning till förståelse i jämförelsen av arbetet med pedagogisk dokumentation inom de olika förskolorna. Då resultatet är avslutat följer diskussionen vilken därefter utmynnar i en efterföljande slutsats. Slutsatsen innebär de didaktiska tankar vilka uppsatsen och dess arbete inneburit för mig samt vilken vidare forskning detta ämne skulle kunna få i framtiden. De referenser och bilagor, vilka undersökningen och uppsatsen har kommit i kontakt samt behov av, avslutar sedan uppsatsen.

2 Litteraturgenomgång och teorianknytning

Som student vid Göteborgs Universitet har jag kommit att ta del av ett flertal intressanta avhandlingar och forskningar framtagna av de anställda vid institutionen vilken jag studerar vid. Dessa har utvecklat olika synsätt och teoriliknande perspektiv kring barns lärande utifrån samma internationella och historiska forskares grund vilket även jag nedan kommer att redogöra för. Istället för att tolka de utvecklade lärandeteorier genom dessa svenska forskares ögon har jag främst valt den norske professorn, Gunn Imsens (2006), sammanfattade och grundliga definition av dessa. Enligt institutionen, vilken jag studerar inom, är Imsen mer inriktad mot grundskolan än förskolan och anses därför inte relevant för studiens syfte. Dock anser jag som författare att denna definition synliggör det perspektiv kring människans lärande vilket har kommit att bli relevant för att analysera resultatet som framkom av studien.

2.1 Begreppsdefinition

Om man söker på ordet "*Dokumentation*" inom svenska akademiens ordlista beskrivs detta ungefär som "*en sammanställning av information*" och ytterligare som "*något vilket återger verkligheten*" (Svenska akademiens ordlista, 2012). Denna definition på dokumentation passar bra för de sammanhang som det kommer att ingå i genom denna uppsats. Definitionen kommer dock att kompletteras genom kommande avsnitt med tidigare forskning och teorier. Dokumentation inom förskolans verksamhet har som syfte, i korthet enligt läroplanen, att finnas som underlag då man genom detta kan se barns utveckling och lärandeprocess (Skolverket, 2010). Dokumenten skall sedan ytterligare kunna ge möjlighet för personalen att skapa bättre förutsättningar för att utveckla verksamheten vilken barnen skall få erfarenheter och kunskaper genom (ibid.). För att underlaget skall förbli något relevant måste det därför återge verkligheten så som också svenska akademiens ordlista belyser.

Då dokumentation används som ett pedagogiskt verktyg kallas det ofta för *pedagogisk dokumentation* (Wehner-Godée, 2010). Den pedagogiska dokumentationen sägs vara ett arbetsverktyg för att belysa och synliggöra just pedagogiken inom verksamheten. För att göra detta belyses barnens lärande och utveckling då deras lärande blir som ett resultat av personalens abstrakta pedagogik. Läromedelsförfattaren, Christina Wehner-Godée, menar att det konkreta materialet, i mening av dokumentationen, stödjer pedagoger till att förstå barns tankar och därigenom finns en möjlighet till att fördjupa och utveckla ett medvetet och bearbetat arbetssätt (ibid.).

2.2 Tidigare forskning

Pedagogisk dokumentation är ett arbetsverktyg vilket främst kommer från en pedagogik vid namn *Reggio Emilia*. Reggio Emilia har sitt namn från barnomsorgen i den italienska staden vid samma namn och har används där sedan 1960-talet (Lenz Taguchi, 1997). Denna pedagogik syftar till att belysa ett konstruktionistiskt förhållningssätt vilket menas med att man ser verksamhetens helhet. I detta ingår att se både den abstrakta pedagogiken men också den konkreta miljön. Barnen inom verksamheten ses utifrån detta som kompetenta och kunskapande av egen kraft (Lenz Taguchi, 1997; Pramling Samuelsson & Asplund Carlsson, 2003). Dokumentationens syfte inom pedagogiken har både varit ett arbetssätt för att utveckla pedagogernas lärande men främst för att se och förstå barnens lärande. Med detta som grund har dokumentationen bland annat används som underlag vid kompetensutveckling för pedagogerna, utvärdering och samtal med barnens vårdnadshavare (Lenz Taguchi, 1997). Under 1980- och 90-talet kom Moderna museet i Stockholm att ha två stora utställningar kring pedagogiken Reggio Emilia. Utifrån detta skapades, i början på 90-talet, föreningen

Reggio Emilia Institutet i Stockholm vilket medförde att svenska förskolor runt om i landet började inspireras och arbeta utifrån detta synsätt av pedagogik (Reggio Emilia institutet, 2012).

Att ordagrant se lärande kan i ett flertal perspektiv verka som en omöjlighet då denna process är något abstrakt och därigenom ofta osynligt. Hillevi Lenz Taguchi (1997), professor i pedagogik, diskuterar i sin litteratur kring huruvida det som dokumenteras är något synligt eller osynligt i förhållande till det konkreta och fysiska. Det som dokumenteras inom förskolans verksamhet är därför något vilket har en utgångspunkt i den dokumenterandes egen barnsyn vilken i sig har konstruerats genom interaktion med omvärlden. Wehner-Godée (2010) menar att det är svårt att förstå vad ens egen barnsyn och dess föreställningar har präglats av då man själv är så pass involverad i samhället och dess normer. Wehner-Godée menar ordagrant att *"Dokumentationen är partisk, selektiv och kontextuell"* (Wehner-Godée, 2010, s. 21). Vilket kan tolkas som att den dokumenterande, med sitt perspektiv, erfarenheter och barnsyn, är partisk och selektiv i mening av att denne endast ser det den har tidigare erfarenhet av. Dokumentationer kan därför aldrig helt återge den sanna verkligheten då olika dokumentationer av samma situation ser så pass olika ut beroende på de dokumenterandes olika perspektiv och erfarenheter (ibid.). Författaren menar dock vidare att vi i dagens svenska samhälle har en relativt gemensam syn på barns utveckling genom ett utvecklingspsykologiskt perspektiv. Men på grund av de nyssnämnda faktorerna är det viktigt att medvetandegöra och utveckla sin syn och sitt perspektiv för att kunna förstå och analysera dokumentationens innehåll (Wehner-Godée, 2010). Utvecklingspsykologi innebär att man ser människans utveckling genom steg och stadier där man lär sig vissa saker mellan ett visst åldersspann eller i en viss ordning. Denna syn på utveckling förespråkade forskaren Jean Piaget i sin uppfattning kring människans lärande (Imsen, 2006). Mer kring Piaget och hans lärandeteorier finns att läsa i avsnitt 2.3 *Lärandeteorier*.

Då man arbetar praktiskt med dokumentationen finns olika sätt eller metoder att arbeta på. Ett första sätt är att spara det barnen själva skapar och gör så som exempelvis teckningar, slöjd eller författar texter då de lärt sig att skriva och läsa. Genom att spara barnens eget skapande kan man gå tillbaka och konkret se deras utveckling. Barnen kan själva på detta sätt få en möjlighet att se hur de har utvecklat sina kunskaper (Pramling Samuelsson & Sheridan, 2006). Andra sätt, där personalen är delaktiga på ett aktivt sätt, är bland annat genom observationer med penna och papper, fotografier, filmer, ljudinspelningar och exempelvis genom förskolans egen portal på internet där man kan lägga upp bilder och andra dokumentationer. Genom att göra barnen delaktiga i olika sorters dokumentationsformer finns därmed också en större möjlighet för barnen att minnas, reflektera och förstå större sammanhang kring sig själva och deras omvärld (Pramling Samuelsson & Sheridan, 2006). Genom de olika dokumentationsmetoderna belyses dock även en tidsfaktor kring arbetssättet dokumentation (Wehner-Godée, 2010). Författaren Wehner-Godée menar att tidsfaktorn kan bli ett stort hinder då dokumentationstiden i ett flertal fall ersätter annat inom verksamheten och därigenom ses som något irrelevant och oprioriterat (ibid.).

Då man läser och talar om dokumentation är det ett arbetssätt som ibland, och kanske till och med relativt ofta, idag förknippas med bedömning (Wehner-Godée, 2011). Att bedöma, i bemärkelsen av att ge betyg, är inget som ingår i förskolans uppdrag (Skolverket, 2010). Det har dock blivit vanligare att dokumentationerna inom förskolan används som just bedömningsunderlag. I dessa sammanhang vill man exempelvis utvärdera verksamheten eller se barns individuella utveckling för att försäkra sig om att allt inom läroplanen uppnås och sker enligt samhällets normer (Wehner-Godée, 2011).

2.3 Lärandeteorier

Om vi utgår från att dokumentationens syfte, inom förskolan, är att synliggöra barns lärande och utveckling innebär detta att man, som verksam pedagog eller barnskötare, bör veta hur lärande ser ut eller ter sig. I ett första led kan barnens lärandeprocess, utifrån erfarenheter, bland annat uttryckas genom ett fysiskt agerande med kroppen som exempelvis då ett barn lär sig att gå, eller genom att antyda med ord att de har förstått något. Detta är konkreta handlingar vilka kan synliggöra att barnet erövrat en ny kunskap eller lärt sig att se något på ett nytt sätt. Då lärandeprocessen i andra sammanhang kan förbli en mer osynlig och abstrakt händelse kan därför lärandeteorier och olika perspektiv stödja pedagoger och barnskötare i arbetet med att se och synliggöra barnens lärande. Gunn Imsen (2006), norsk professor i pedagogik, belyser lärandeteorier som glasögon att se elevernas/barnens lärande med. Som mycket annat finns det idag inte bara en teori eller synsätt att se på lärande med utan ett flertal.

Att kunna något eller att veta något betyder i princip att du har lärt dig något (Liedman, 2001). Om man ser på lärande genom detta perspektiv kan lärandet ses som ett redskap för att nå resultatet i meningen av kunskapen. Kunskap kan både innebära praktiskt och fysiskt kunnande men också intellektuellt och abstrakt vetande (Liedman, 2001; Imsen, 2006). Då forskare från olika paradig, diskurser och sekel sett så pass olika på kunskapens definition finns det därmed även lika många olika sätt att se på lärande då detta, som tidigare nämnts, kan ses som redskapet för att nå kunskapen (ibid.). Kunskap kan både ses som någon vilket konstrueras och omkonstrueras eller som något redan existerande och färdigt (Imsen, 2006). Det förstnämnda medför inlärningsteorier som exempelvis, sociokulturella perspektivet eller konstruktivismen. I det andra synsättet blir istället kognitivismen av intresse (ibid.).

Det *sociokulturella perspektivet* är ett synsätt präglad av interaktion och tolkning genom erfarenheter med världen och dess invånare. På detta sätt finns ingen färdig kunskap utan den konstrueras istället utifrån de situationer som man på olika sätt blir delaktig inom. Man lär genom att interagera och samtala med människorna och världen. Därigenom blir dialogen och kommunikationen av betydande roll. Kunskapen, förblir i detta sammanhang, föränderlig då man som lärande kan förändra sitt sätt att se på något genom nya samtal, erfarenheter och tolkningar (Imsen, 2006; Lenz Taguchi, 1997). Även om ett fysiskt ting i världen inte kan vara kommunikativt, i mening av att det pratar med oss, kan det ändå *mediera* ett budskap genom att symbolisera något eller genom att vara avsedd att användas till något specifikt (Dysthe, 2003).

Ett relevant begrepp att belysa lärandeprocesser genom, inom synen för sociokulturella perspektivet, är *den närmaste utvecklingszonen*. Denna kallas även ibland för *den proximala utvecklingszonen* (Imsen, 2006). Utvecklingszonen belyser de steg vilka människan måste genomgå för att göra kunskap av den information som de erfar från interaktion. Då barn exempelvis skall lära sig att gå måste de först få erfar detta genom sinnen och interaktion. På detta sätt är barnet i behov av vägledning och stöttning innan de kan pröva och bilda sig en egen uppfattning och kunskap och de tillslut lär sig att stå på egna ben utan en stödjande hand (ibid.). Imsen (2006) menar i sin tolkning av Vygotskijs forskning att denna utvecklingszon kan användas inom pedagogik för att stimulera och inspirera barnen till att lära genom den sociala praktiken de ingår i. Psykologen Lev Vygotskij var en av de forskare vilken främjade och belyste detta sätt att se på människans kunskapande process genom (Imsen, 2006). Vygotskij levde ett kort men innehållsrikt liv i Sovjetunionen (Vitryssland). Under hans korta livstid mellan 1896 och 1934 tog han en juridikexamen, läste historia och filosofi, arbetade

som lärare på en lärarhögskola men var främst mycket ledande av psykologisk forskning vid psykologiska institutionen där han även disputerade (ibid.).

Samma år som Vygotskij föddes, föddes även forskaren Jean Piaget (ibid.). Till skillnad från Vygotskij, som främjade ett sociokulturellt perspektiv på lärande, var Piaget istället ledande av ett *konstruktivistiskt* och *kognitivistiskt synsätt*. Piaget levde mellan åren 1896 och 1980 och tog även han en doktorexamen. Hans ämne var dock mer inriktat kring biologi vilket även kom att leda hans synsätt och forskning inom människans kunskapande. Han hade en filosofisk problemställning i sin forskning kring människors lärandeprocess. Denna inriktade sig på att skapa en förståelse kring strukturen på kunskap (Imsen, 2006).

Konstruktivismen, vilken Piaget hade ett ledande perspektiv inom, är ett synsätt vilket man igenom ser hur den lärande aktivt skapar sin kunskap. Kunskapandet sker genom de intellektuella och biologiska redskap som denne har till sitt förfogande (Imsen, 2006). Därmed är den relativt lik sociokulturella perspektivet i målsättning, i mening av den konstruerade kunskapen och inte färdiga, men dock inte i sin väg gentemot detta. Då man ser till de intellektuella redskapen inom konstruktivismen rör sig resonemangen kring teorin närmre *kognitivismen* och allt mer ifrån sociokulturella perspektivet då det istället för det sociala avser en kognitiv och biologisk syn på lärandet. Man är alltså mer intresserad av vad som sker inuti huvudet på den som lär än kring det som påverkar den lärande utifrån (Imsen, 2006). Kognitivismen är därför, med detta som utgångspunkt, ett perspektiv som kan synliggöra kunskapen som både färdig men också som något vilket konstrueras (Imsen, 2006). Ett relevant begrepp inom ramen för kognitivism, men även inom sociokulturella perspektivet är *Metakognition*. Begreppet kommer främst från de kognitiva sätten att se på lärande och handlar om att vara medveten kring hur man tänker och lär. Detta innebär att man, genom sitt tänkande, använder intellektuella funktioner hos en själv för att kunna lagra information kring ens eget lärande, så som att exempelvis inneha intellektuella handlingsredskap för hur man löser ett problem, minns eller organiserar sin tillvaro (Imsen, 2006). Hur begreppet metakognition sedan även kan kopplas till det sociokulturella perspektivet är då Vygotskij ansåg att det även fanns en sociobiologisk linje inom synsättet. Han menade alltså att man tolkade och kunskapade genom det sociala samspelet och interaktionen men dock var detta tvunget att tolkas vilket ledde till en blandad syn med människans inre funktioner och utomstående påverkande faktorer (Imsen, 2006).

Ett annat synsätt, som dock inte är en lärandeteori, vilket främjat *metakognitionen* i barns lärande inom förskolan är professorerna Ingrid Pramling Samuelsson och Maj Asplund Carlsson genom sin utvecklingspedagogik (Pramling Samuelsson & Asplund Carlsson, 2003). Dessa svenska forskare inom pedagogik har forskat och utformat ett synsätt specifikt för förskolans barn och verksamhet utan en speciell infallsvinkel på varken psykologi eller sociologi vilka tidigare nämnda teorier centrerats inom. Perspektivet har fokuserats vid frågor kring barns lärande genom deras medverkan inom förskolan och har skapats utifrån den historiska grund vilken verksamheten genom åren erfarit och utvecklats ifrån (Pramling Samuelsson & Asplund Carlsson, 2003). Olika fokus vilka är centrerade inom utvecklingspedagogiken är bland annat lärande genom lek, lärande genom erfarenheter samt medvetenheten kring det egna lärandet. Synsättet har därmed kommit att innebära att begreppet *metakognition* även här är av stort intresse för synen på barns lärande (Pramling Samuelsson & Asplund Carlsson, 2003).

2.4 Styrdokument

Att föräldrar dokumenterar sitt barns uppväxt och utveckling hör, utifrån erfarenheter, inte till ovanligheten. Man tar kort, filmar eller kanske sparar teckningar från olika stadier i livet. Hur denna dokumentation kring barn sedan blir *pedagogisk* är en arbetsuppgift som skolverket har förlagt till bland annat förskolans verksamhet genom dess styrdokument och uppdrag (Skolverket, 2010). Förskolan har i uppdrag att kontinuerligt dokumentera samt att, i nästa led, även analysera denna dokumentation. Detta skall ske för att involvera barnets vårdnadshavare i den tid som barnet spenderar inom verksamheten men även för att utveckla verksamhetens kvalité, arbetssätt och barnsyn vilket, i det längre perspektivet, även skall gynna barnen och dess lärande (ibid.).

Under årens gång har skolans och förskolans styrande dokument uppdaterats och reviderats ett antal gånger (Vallberg Roth, 2002). Genom decentraliseringen 1990 blev skolan och förskolan en mer målstyrd verksamhet vilket innebar just reviderade och nya läroplaner. Innan detta hände hade förskolan, istället för att ha en läroplan, bland annat något vid namn *"Pedagogiskt program för förskolan, 1987"* samt därefter *"Lära i förskolan, 1990"*. Dessa dokument var utformade av Socialstyrelsen och innebar centrala anvisningar och råd vilka svenska politiken ansåg att förskolans verksamhet skulle arbeta utifrån. Som sagt kom alltså decentraliseringen att ändra förskolans styrning vilket slutligen kom att ske 1998. Då utbildningsdepartementet hade ansvaret för verksamheten och Skolverket, sedan ett antal år varit huvudman för utbildningsväsendet i Sverige, kom istället den första läroplanen vid namn *"Läroplan för förskolan, Lpfö 98"* för förskolans personal att arbeta målstyrt utifrån. Denna läroplan har därefter styrt verksamheten fram tills 2011 då en reviderad upplaga, författad 2010, kom att bli verksam. Denna utgåva innebar samma grund men med kompletteringar och förtydliganden vilka ansågs saknas (Vallberg Roth, 2002; Skolverket, 2010).

Den icke reviderade läroplanen (Lpfö98) har, inom ramen för pedagogisk dokumentation, inte ett lika utförligt avsnitt kring detta område. Istället har författarna uppmärksammat detta som en komplettering och ett förtydligande genom ett inledande förord (Skolverket, 1998; Skolverket, 2010). Då dokumenten dock inte skiljer sig allt för mycket åt utgår även den äldre utgåvan ifrån ett nära och förtroendefullt samarbete med hemmen då förskolan uttrycks som en komplettering av barnens hem (Skolverket, 2010; Skolverket, 1998).

Som nämnts enligt styrdokumentet, i mening av förskolans reviderade läroplan från 2010, skall barnens utveckling och kunskapande kontinuerligt dokumenteras och därefter analyseras. Detta med syfte av att tillgodose varje barns utveckling samt för möjlighet att se om detta sker i enlighet med målen inom det styrande dokumentet (Skolverket, 2010). Ser man sedan till barnens vårdnadshavare skall detta arbete ske i ett nära samarbete vilket skall leda till att familjerna känner stöd, förtroende och tilltro till förskolans verksamhet och dess personal. Ytterligare skall vårdnadshavarna ha möjlighet till ett stort inflytande samt inblick inom deras barns förskolas verksamhet, planering och styrning för att därefter ha möjlighet att påverka. Personalen skall ta hänsyn till föräldrarnas åsikter samt, i den mån dem kan, integrera detta i deras planering och utveckling av verksamheten (Skolverket, 2010).

Utöver läroplanen och eventuella andra lokala styrdokument styrs även förskolan under bland annat skollagen och offentlighets- och sekretesslagen (Nilsson, 2012). Svenska förskolan är en av landets alla förvaltningsmyndigheter vilket medför att personalen inom denna verksamhet är tjänstemän och myndighetsutövare (Nilsson, 2012). Inom uppdraget och rollen som myndighetsutövare ingår att följa verksamhetens lagar för att få en jämlik kvalité oavsett vilken verksamhet i landet man som myndighetsutövare, barn, elev eller vårdnadshavare är

delaktig inom (Nilsson, 2012). Då Sverige syftar till att vara ett demokratiskt samhälle innebär det att allmänheten får ta del av myndigheternas offentliga och allmänna handlingar vilket i detta sammanhang kan innebära bland annat dokumentationer och skriftliga omdömen. Dock kan vissa av dessa dokument även vara sekretessbelagda. Dokument av detta slag kan exempelvis innehålla information vilken anses vara känslig samt innehålla information kring en person i behov av integritetsskydd (Nilsson, 2012). Inom skollagen står bland annat att förskolan och grundskolan regleras av en tystnadsplikt. Denna förordning innebär i korthet att man inte får berätta eller, som lagen uttrycker, *röja uppgifter* kring det man som myndighetsutövare har fått ta del av kring ett barns/elevs hälsa eller personliga förhållanden (Läraryrket, 2011).

3 Metod

Professorerna Peter Esaiasson, Mikael Gilljam, Henrik Oscarsson och Lena Wängnerud (2007) menar att ett avgränsat antagande, i mening av område eller tid, är en hypotes. Hypotesen inom denna uppsats skulle i detta sammanhang kunna beskrivas som följande; att den pedagogiska dokumentationen skall användas för att se både barnens och verksamhetens behov, lärandeprocess och utveckling. Metoden i denna uppsats har därför som syfte att synliggöra pedagogers och föräldrars perspektiv kring den pedagogiska dokumentation vilken är aktuell inom verksamheten som dessa är delaktiga inom. Syftet kommer att undersökas inom två förskolor vilket medför att denna undersökning är en *kvalitativ fallstudie* (Stukát, 2005). Denna sorts studie syftar till att bli en mer djupgående undersökning som inte söker generella svar och tolkningar inom forskningsområdet vilket den kvantitativa studien istället syftar till att göra (ibid.).

3.1 Urval

I urvalet för fältstudierna utgick jag ifrån att få ett så representativt resultat som möjligt. Då uppsatsen innefattar en begränsad tid av tio veckor valdes att undersöka ett begränsat antal förskolor. Detta med syfte av att hinna analysera den data och det empiriska material som inhämtats under fältstudierna. På detta sätt blev därför studien en kvalitativ fallstudie då det begränsade antalet förskolor blev till endast två (Stukát, 2005).

För att få ett representativt urval valdes att undersöka två förskolor med olika bakgrund och förutsättningar. Därför ligger de två undersökta förskolorna inom två olika stadsdelar dock inom samma kommun för att ha en gemensam nämnare. Förskolorna som kom att delta var två av de verksamheter jag tidigare varit i kontakt med i både utbildningssyfte samt genom kortare anställning. Inom dessa förskolor valdes att intervjua ett arbetslag, i mån av tre personal inom en avdelning, för att få tre olika perspektiv på samma arbetsområde. Därefter inkluderades även två familjer, en på varje förskola, för att ytterligare utöka de olika perspektiven kring verksamhetens arbete och behov av den pedagogiska dokumentationen. Detta urval resulterar därmed i en *systematisk urvalsprocess* (Stukát, 2005). Vårdnadshavarna, vilka kom att delta inom undersökningen, hade olika bakgrund och förståelse för verksamhetens arbete kring dokumentationen. Vissa hade lång erfarenhet av förskolans verksamhet och vissa hade ingen. Den gemensamma nämnaren för alla deltagande personerna var barnen och upplevelsen av den pedagogiska dokumentationen samt dokumentationen.

3.2 Undersökning

Som metod för undersökningen var forskningsintervju lämpligast då det som skulle undersökas både var arbetet kring den pedagogiska dokumentationen ur olika perspektiv men även syftet och tankarna bakom detta. För att förtydliga resonemanget kring detta var alltså inte observationer kring arbetet med dokumentationen relevant. Det var istället av intresse att låta personalen själva synliggöra sitt praktiska arbete samt dessas bakomliggande syfte utifrån eget perspektiv. Detsamma gällde metoden gentemot vårdnadshavarnas perspektiv. Då den pedagogiska dokumentationen utgör sig som ett resultat i form av ett konkret material från förskolans personal och barn var det därför inte av intresse att observera vårdnadshavarnas reaktioner då dessa kommer i kontakt med materialet. Även här var deras tankar, upplevelser och behov av relevans för studien och därför uteslöts även observationen i detta val. Metoder med frågor som grund blev därför i fokus för undersökningen.

Då syftet var att undersöka behovet och arbetet ur olika perspektiv valdes därmed en metod med frågeställningar som grund. I detta val finns både enkäter och intervjuer att ta hänsyn till och därigenom väga upp för vilken metod som passade denna fallstudies syfte bäst. I valet mellan enkät och intervju tog jag hänsyn till universitetslektorn Staffan Stukáts resonemang vilket delvis följer (Stukat, 2005). Då uppsatsen är en kvalitativ fallstudie var den inte i behov av ett generaliserat svar och kvantitativt resultat. Därav blev beslutet att inte göra en generell enkät för det lilla urvalet förskolor, respektive familjer, som valts utan att istället göra en mer djupgående intervjuundersökning (jfr Stukat, 2005). Intervjun som utfördes blev en relativt strukturerad sådan med fasta frågor att utgå ifrån för att, inom resultatet, kunna jämföra de olika förskolornas och vårdnadshavarnas svar. Dock fick inte informanterna (de intervjuade) fasta svarsalternativ att utgå ifrån. Detta på grund av att informanten skulle få vara fri, i mån av tolkning och perspektiv, i sitt svar. Syftet med detta var att ge utrymme för informanterna att svara fritt samt, genom detta, ge ytterligare möjlighet för mig att ställa uppföljande frågor om det skulle dyka upp några utifrån informantens öppna svar. I detta perspektiv blev alltså intervjun, som nämnts, varken en strukturerad eller ostrukturerad intervju utan en *relativt strukturerad* sådan (Stukat, 2005). Intervjufrågorna till de medverkande vårdnadshavarna skapades efter att intervjuerna med förskolans personal var avslutade. Detta gjordes för att kunna ställa frågor kring de svar som personalen inom förskolan gav. Alla intervjufrågorna finns att läsa inom sista avsnittet i uppsatsen vid namn *Bilagor*.

3.3 Innehållsanalys

För metod av innehållsanalys i det empiriska materialet utgicks ifrån ett val emellan *kvantitativ innehållsanalys* och *kvalitativ textanalys* (Esaiasson, m.fl., 2007). En kvantitativ innehållsanalys innebär att man grundar undersökningen i de jämförbara och likvärdiga bakgrundsvariabler vilka urvalsprocessen har som syfte att framställa. Den kvantitativa metoden kan därför vara användbar då man exempelvis vill ha ett statistiskt och generellt resultat av sitt insamlade empiriska material och data. Då resultatet inom den kvantitativa innehållsanalysen syftar till att vara generellt, med ett stort antal medverkande i undersökningen, består resultatet ofta av siffror vilket, med mekaniskt räknande, kan sammanställas och bilda statistik. Som nämnts ger detta generella svar vilket i nästa led kan beskriva hur exempelvis normer inom en diskurs ser ut (Esaiasson, m.fl., 2007).

Att istället göra en *kvalitativ textanalys* innebär ett noggrant arbete genom läsning och fördjupning som inte ger ett generellt svar. Läsningen i sig är inte allt utan faktorer så som textens eller materialets kontext, delar och helhet är också relevanta aspekter då det analyseras (Esaiasson, m.fl., 2007). Ambitionen med denna kvalitativa fallstudie är att belysa behovet och arbetet med pedagogisk dokumentation utifrån olika perspektiv på två förskolor, i mening av både personal och vårdnadshavare. Då undersökningen blev en relativt strukturerad sådan med vissa fasta frågor, men dock genom fria tyglar, fanns det inga antal och siffror att ta fasta inom vilken den kvantitativa innehållsanalysen utgår ifrån. Arbetet blev istället att ta hänsyn till kontexten och förståelsen för varje medverkande persons bakgrund och tidigare erfarenheter som det därefter analyserades ifrån. Intervjuerna, vilka spelades in, transkriberades och analyserades noggrant med tillhörande kontext. Detta för att tolkas utifrån tidigare forskning och därigenom resultera i ett representativt svar på hur just behovet och arbetet ser ut inom dessa förskolor och familjer. Därigenom kommer denna studie alltså att innebära ett analysarbete genom en kvalitativ textanalys då de transkriberade intervjuerna lästes noga och analyserades utifrån sin kontext (jfr Esaiasson, m.fl. 2007).

3.4 Studiens tillförlitlighet

För att visa på denna studies tillförlitlighet kommer jag inom detta avsnitt att redogöra för den *reliabilitet*, *validitet* och *generaliserbarhet* vilken är av intresse i detta fall. *Reliabiliteten* inom undersökningen redogör för huruvida uppsatsens mättningsredskap är tillräckligt goda i mening av tillförlitliga (Stukát, 2005). Som tidigare nämnts har undersökningen kommit att utgå från forskningsintervjuer där jag, efter datainsamlingen, transkriberade materialet genom kvalitativa textanalyser. Eftersom jag är ensam författare av denna uppsats fanns det inte utrymme för att en ytterligare person hade utfört samma intervjuer för att därigenom se om denna fick samma resultat. Då studiens informanter är människor och, som tidigare nämnts, påverkas av interaktion samt den kontext de ingår i är reliabiliteten näst intill endast pålitlig i den stund den uppstår. Så som Stukát påtalar (2005) påverkas människor av sin dagsform och av sina tidigare erfarenheter. Med dessa argument vill jag framföra min medvetenhet kring att de mättningsredskap vilka använts är igenom en sorts tolkning utifrån olika faktorer och erfarenheter, litteratur och dagsform vilket inte resulterar i en perfekt reliabilitet. För att förbättra den rådande reliabiliteten spelade jag in intervjuerna, med informanternas tillstånd, för att få en så rättvis och tillförlitlig tolkning som möjligt.

Studiens *validitet* handlar om huruvida mätinstrumenten, i mening av forskningsintervjuer och kvalitativa textanalyser, är givande och så kallade korrekta för att undersöka studiens syfte. Som tidigare resonerat inom 3.2 *Undersökning* samt 3.3 *Innehållsanalys* anser jag att dessa metoder passat bra för denna kvalitativa fallstudie. Med det värderande ordet *bra* menar jag att de gett mig tillräckligt med relevant material för att uppnå de slutsatser vilka besvarar mitt syfte och mina frågeställningar (*jfr* Stukát, 2005).

Vad det gäller *generaliserbarheten* är syftet med denna kvalitativa fallstudie inte att *generalisera* resultatet (*ibid.*). Undersökningens omfång är för litet för att kunna generaliseras då det endast utgår från hur två förskolor utformar samt resonerar kring sitt arbete med pedagogisk dokumentation och dokumentation. Då även gruppen av vårdnadshavare, vilken intervjuades, endast var fyra till antalet kan inte heller denna representera behovet vilket alla vårdnadshavare känner.

3.5 Etiska principer

I kontakten med urvalsgruppen fick dessa ingående information kring vad uppsatsen syftar till att undersöka och belysa (*jfr* Stukát, 2005). Informationen beskrev hur materialet från intervjuerna skulle användas och att dem som informanter, samt deras verksamhet och barn, skulle vara helt anonyma med fingerade namn. Då det var dags för intervjuer frågades även informanterna om de gav tillåtelse för mig att spela in intervjun. Syfte kring inspelningen var endast att underlätta arbetet för att därigenom slippa anteckna informantens svar undertiden och att istället efteråt kunna transkribera materialet och låta intervjun förbli en mer avslappnad konversation. Då uppsatsen är examinerad kommer dessa inspelningar att raderas vilket också tydliggjordes för alla medverkande. Då de medverkande inte är minderåriga barn behövs inte heller någon vårdnadshavare, utöver dem som intervjuas, kontaktas (Stukát, 2005). Sammanfattningsvis informerades alltså alla medverkande att samtliga uppgifter, offentliga som privata, skulle behandlas konfidentiellt. Med denna bakgrund följer jag alltså de forskningsetiska principerna utformade av vetenskapsrådet (Vetenskapsrådet, 2012). Inom dessa principer ingår i huvudsak; *informationskravet*, *samtyckeskravet*, *konfidentialitetskravet* samt *nyttjandekravet* (*ibid.*).

4 Resultatredovisning

Resultatet av intervjuerna kommer nedan att redovisas under respektive förskolas rubrik. Vad de medverkandes bakgrundsvariabler innebär i mån av utbildning eller förutsättningar kommer att redovisas inom avsnittet de tillhör. Förskolorna kommer här att benämnas som *Förskola A* och *Förskola B*. Avdelningen på Förskola A kallas här för "Mandarin" och avdelningen på Förskola B kallas för "Blomman".

Varje intervju utfördes enskilt med de tre personerna inom arbetslagen och tog cirka 30 minuter. Frågorna justerades och följes upp olika utifrån de öppna svar jag ville att informanterna skulle få möjlighet till. Detta gjordes för att nå en djupare förståelse kring varje verksam personals perspektiv. Intervjuerna med vårdnadshavarna tog cirka 15 minuter var. Till dessa fanns lite färre frågor, dock användes dessa på samma sätt som till personalen.

De kategorier som jag nedan har valt att *kategorisera* intervjuresultatet efter har varit återkommande synvinklar på alla informanternas behov och arbete kring pedagogisk dokumentation och dokumentation. Dessa kategorier har även varit av intresse för att strukturera samt utreda mina forskningsfrågor i mening av syftets frågeställningar. För att kortfattat ge läsaren insikt och stöd i vilka intervjufrågors svar jag har valt att kategorisera efter har jag, som inledning inom kommande kategoriavsnitt, valt att skriva med de frågor vilka blev relevanta.

4.1 Förskola A – Avdelningen "Mandarin"

Förskola A är en relativt monokulturell förskola vilken är centralt belägen inom Göteborgs stad. Avdelningen som undersöktes inom denna förskola är vad man ofta kallar en småbarnsavdelning med barn i åldrarna ett till och med tre år. Arbetslaget här består av två utbildade förskollärare samt en pedagog. Förskollärare 1, vilken jag har valt att kalla "Minna", tog examen våren 2011. Sammanlagt har Minna arbetat inom förskolans verksamhet i 3,5 år. Förskollärare 2, vilken jag har valt att kalla "Anne", tog examen år 2003. Anne har sammanlagt arbetat i 8 år inom förskolans verksamhet. Den tredje personalen och därigenom pedagogen, vilken jag har valt att kalla "Ann-Marie" är en ännu inte examinerad mellan- och högstadielärare med inriktning på matematik och naturorienterande ämnen. Ann-Marie har sammanlagt arbetat i 11 år inom förskolans verksamhet. Hon har valt att kalla sig för pedagog då hon endast saknar en uppsats och enstaka poäng i sin utbildning och därigenom har mycket erfarenhet och kunskaper kring pedagogik.

4.1.1 Intervju med personalen

4.1.1.1 Begreppsdefinition

Intervjufrågor, vilka kom att ligga som grund för denna kategori var exempelvis; *Vad innebär ordet pedagogisk dokumentation för dig?* Samt; *Anser du att det är någon skillnad på begreppen dokumentation och pedagogisk dokumentation?* Svaret på den första frågan kring vad begreppet innebar för informanterna resulterade i att de alla ansåg att detta var som en metod, ett verktyg eller hjälpmedel för att synliggöra vad som sker i verksamheten. De beskrev hur arbetet kring dokumentationen hade sitt syfte i att observera och anteckna lärandesituationer samt hur den abstrakta pedagogiken tar sitt uttryck i verkligheten. Två av tre inom arbetslaget ansåg att det fanns en större skillnad mellan begreppen *dokumentation*

och *pedagogisk dokumentation*. Två av tre ansåg även att definitionerna ofta gick in i varandra och att det var en svår gräns att dra emellan dem. De som ansåg att det var en större skillnad beskrev denna som beroende av dess sammanhang. Om det var verksamhetens pedagogik, i mening av pedagogernas agerande samt barnens utveckling, som skulle dokumentera kallades denna för pedagogisk dokumentation. Då sammanhangen förhöll sig till enbart dokumentation var detta exempelvis genom barnens färdiga resultat i mån av teckningar, hand- och fotavtryck eller liknande. Den tredje pedagogen ansåg att begreppsdefinitionen inte var något man tänkte på i praktiken utan att det endast var ett begrepp som varit relevant under utbildningstiden.

4.1.1.2 Praktiken

Frågor, vilka kom att ligga till grund för denna kategori var fler än till föregående. De som ingick var; *Hur dokumenterar du? Ungefär hur ofta dokumenterar du? Vad tittar du på då du dokumenterar? Hur ser arbetsfördelningen ut kring dokumentation i ditt arbetslag? Hur mycket arbetstid tycker du är rimligt att lägga kring dokumentation? Får barnen vara delaktiga i det du dokumenterar? Samt; Har ni uppmärksammat någon respons kring ert arbetssätt med dokumentation från barnens vårdnadshavare?*

Det praktiska arbetet kring pedagogisk dokumentation på avdelningen ingick inom tiden för planering vilket bestod av fem timmar. Denna planeringstid, eller vad man ibland kallar barnfri tid, fick de relativt ofta disponera själva. Timmarna gick då till antingen dokumentation eller planering av aktiviteter. Vid de tillfällen som personalen inte fick disponera tiden själva var det istället avsatt tid för möten. Alla tre inom arbetslaget beskrev att planeringstiden var viktig för dem. Förskolläraren Minna ansåg att tiden för dokumentation var tillräcklig med hänsyn till den stora barngruppen på 18 barn. De 18 barnens individuella dokumentationer hade de fördelat emellan sig vilket innebar att de hade sex stycken ansvarsbarn vilka de dokumenterade samt höll utvecklingssamtal för. Minna kommenterade att hon gärna hade haft mer planeringstid men att om någon av dem skulle ta ytterligare tid för dokumentation, och det därigenom endast skulle vara två personal med den stora barngruppen, så skulle miljön bli för sårbar med större risker. Då jag frågade Minna hur mycket tid hon tyckte var rimlig för dokumentation svarade hon återigen att hon hade velat ha mer tid men att hon dock inte hade ett antal timmar att jämföra med då hon endast arbetat ett år som examinerad förskollärare. Hon antydde senare att hon hellre ville lägga tiden på saker som hon tyckte var roligare.

Förskollärare Anne antydde att arbetet med dokumentation försvårades med de bristande resurser vilka förskolan har. Hon menar att hon hade hunnit med mer arbete och effektiviserat tiden om datorn de har inte varit så långsam. Utöver detta ansåg även Anne att tiden för arbetet inte var tillräcklig då betydelsen av det för henne var stor. Anne ansåg att tiden för dokumentation, vilken spenderades ifrån barngruppen, gynnade verksamheten i det långa perspektivet. Dock ansåg hon inte att hon själv lärde sig något specifikt på arbetssättet kring dokumentation utan att det istället var för barnens skull. Pedagogen Ann-Marie hade definitivt velat ha mer planeringstid och tid för dokumentation då hon ansåg att detta arbetssätt ökade kvalitén i verksamheten. Hon argumenterade starkt för att denna tid, som därmed spenderades ifrån barngruppen, gynnade verksamheten så pass mycket att det var värt de ökande riskerna.

Personalen på Mandarinen refererade alla till förskolans läroplan då de beskrev hur de arbetar praktiskt med dokumentationen i sin verksamhet. Det gemensamma arbetssättet utgick från att dokumentera barnens lärande genom att främst spara barnens skapande men också genom att fotografera och spara detta i vad dem, inom arbetslaget, kallar *barnens pärm*. Pärmarna var,

som det låter, vita pärmar vilka det stod barnens namn på. Dessa innehöll, enligt pedagogerna, teckningar, fotografier med tillhörande text, handavtryck, fotavtryck och andra saker som kunde vara av intresse för att se barnens utveckling genom. Utöver dessa pärmar fanns en gemensam pärm för hela barngruppen där teckningar, foton eller dylikt, vilka hade suttit uppe på väggen några veckor och därmed inte var aktuella, sattes in. Syftet, utifrån personalens perspektiv, var att pärmen skulle vara ett konkret material för barnen att minnas och reflektera genom. Detta relaterade Minna till begreppet *Metakognition* vilket hon lärt sig via sin utbildning. Utöver detta argumenterade all personal för att dokumentationen var ett bra, i mening av konkret, underlag vid utvecklingssamtal i relationen med föräldrarna.

Andra praktiska sätt de arbetade utifrån beskrev Minna som *intressedokumentation* och *"jag kan"-dokumentation*. Intressedokumentationen beskrev Minna på följande sätt;

Man kan ta bilder på något, om någon har byggt någonting och så kan man sätta upp det just där man har bygghörnan eller lego, eller vad man nu har för att ge inspiration och nya idéer till de barn som leker där. Eller om man har det på golvet eller väggarna eller så. Då blir den ju en inspirationskälla. Det är ju också en typ av dokumentation.

Ytterligare beskrev Minna *"jag kan"-dokumentationen* som stadier vilka man konkret och fysiskt kunde se att barnet lärt sig något så som att exempelvis gå eller åka ruschkana. Dessa tillfällen dokumenterades och sattes in i barnens pärm. Hon beskriver hur dokumentationen kan vara ett arbets sätt för både barnen och de vuxna inom verksamheten och att det är det hon främst strävar efter.

Då jag frågade huruvida personalen använder lärandeteorier eller ej inom sin verksamhet fick jag inga utförligare svar. Utifrån personalens svar var lärandeteorier, så som sociokulturella perspektivet, konstruktivismen med flera, inte till givande användning för dem. Minna beskrev hur hon glömt det och syftade delvis till att detta berodde på lathet. Dock relaterar hon senare i intervjun att detta mest berodde på att hon inte hann med underhållandet av perspektiven då tiden för reflektion går åt till annat. Anne och Ann-Marie kommentera endast att de antingen glömt det eller inte viste vad det var.

Alla tre pedagogerna hade uppmärksammat samma respons från barnens vårdnadshavare. Arbetslaget menade att föräldrarna uttryckt en önskan kring mer vardagsdokumentation. Denna dokumentation tolkade dem som att den skulle ske i bilder för att tydliggöra på ett konkret sätt vad deras barn gör på dagarna. Utöver detta hade de även uppmärksammat en önskan om att lägga ut de aktuella sångerna och ramsorna på förskolans portal på internet.

4.1.1.3 Tidigare erfarenheter

Vad har du för utbildning? Vad fick du för kunskaper i att dokumentera genom din utbildning? Har du fått kunskaper i att dokumentera på andra sätt, exempelvis kompetensutveckling? Detta är de frågor som låg till grund för resultatet av denna kategori. Personalens olika tidigare erfarenheter verkade ha en relativt stor inverkan på hur de valde att arbeta med pedagogisk dokumentation. Även den kompetensutveckling och kurs som de under det senaste året fått via sin arbetsplats låg som grund för hur de utformat sitt arbets sätt. Den person som mest stack ut inom svaret för hur de fått kunskaper kring pedagogisk dokumentation var Anne. Hon ansåg att hon inte fått något konkret och teoretiskt kring detta genom sin utbildning utan att hon istället lärt sig detta själv senare genom praktiskt arbete ute i verksamheten. Anne ansåg att hon hade fått goda kunskaper vilket förstärkt hennes kunnande genom kompetensutvecklingen de fått. Även Minna beskrev deras

kompetensutvecklingskurs som mycket givande. Hon förklarade olika sätt hon börjat arbeta praktiskt utifrån sedan hon gått denna. Dessa sätt innebar exempelvis *intressedokumentation* och *”jag kan”-dokumentation* vilka hon beskrev.

Ann-Marie, som är en ännu inte examinerad mellan- och högstadielärare, hade störst skillnad från de andra i mån av utbildning kring pedagogisk dokumentation ifrån de andra två. Detta verkade bero på hennes utbildning, då denna var mer inriktad på specifika metoder till elever i grundskolan. Hon ansåg dock att hennes praktiska arbete kring dokumentation var tillräckligt men att hon dock ville fortsätta att utveckla sitt arbetssätt.

4.1.1.4 Syfte kring arbetssätt

Frågor så som; *Varför dokumenterar du? Vad är ditt mål med dokumentationen? Vad tror du att barnen får ut av ditt arbete med dokumentationen? Tycker du att, med hänsyn till tiden ifrån barngruppen, att arbetssättet med dokumentation gynnar eller hämmar verksamheten?* samt; *Ser du någonsin dokumentation som en sorts bedömning?* är de frågor vilka kom att resultera i denna kategori.

En inspiration för alla tre inom arbetslaget var barnens syn och förståelse för sin egen utveckling. Föräldrarnas respons och förståelse för samma sak var också en inspiration. Då jag frågade om informanterna skulle arbetat med dokumentation även om de inte stått i deras uppdrag var alla överens om att de skulle det. Minna kommenterade att det var ett arbetssätt man arbetade med även innan läroplanen reviderades och att detta argument synliggjorde vilket bra och givande arbetssätt det var.

Föräldrarnas respons var som nämnts en stor del av inspirationskällan till att arbeta med dokumentation inom verksamheten. Alla tre inom arbetslaget kommenterade att de såg föräldrarnas åsikter som viktiga och att de ville ta hänsyn till dessa så mycket som möjligt inom både planeringen och det praktiskt arbete kring dokumentation. Alla tre i arbetslaget tolkade alla att föräldrarna mest saknade fler fotografier inom vardagsdagsdokumentationen. Med vardagsdokumentation menas det som personalen tillsammans med barngruppen gjort under dagen. Vårdnadshavarna vill alltså, i pedagogernas mening, se fotografier med tillhörande kort text kring vad deras barns dag innehållit då de hämtar barnen från förskolan.

Minna och Anne ansåg inte att dokumentation skulle ingå i verksamheten som ett sätt att bedöma. Dessa ansåg att de ville använda dokumentation som verktyg och metod för att se barnens utveckling med. Ytterligare argument för detta ansåg både Minna och Anne att barnen, generellt inom förskolans verksamhet, är för små för att bedömas. De menade att barnen utvecklas individuellt och att förskolan skall skapa förutsättningar för att barnen skall kunna lyckas och utvecklas och att det därefter är det som dokumenteras. Ann-Marie ansåg däremot att hon ofta ser dokumentation som en bedömning. Efter att hon förklarat innebar detta att hon definierade arbetssättet som att se utvecklingen men att begreppet för henne innebar en ”bedömning” då man är partisk utifrån erfarenheter i att se/bedöma vad barnet kan. Hon menade i andra ord att då man ser eller tolkar en lärandesituation bedömer man vad barnet kan.

4.1.2 Intervju med vårdnadshavarna

Vårdnadshavarna, vilka intervjuades på Mandarinen är föräldrarna till ett 2,5 år gammalt barn¹. Både modern och fadern är biologiska föräldrar och har varit delaktiga i barnets tid på förskolan sedan det började 2011. Modern, vilken jag valt att kalla "*Beatrice*" är utbildad musiklärare och arbetar också som musiklärare. Angående tidigare erfarenheter från förskolan så har hon, innan hennes barns medverkan, arbetat inom förskolans verksamhet. Räknar man samman den tid hon arbetat regelbundet inom förskolan samt den tid hon haft kontakt med förskolor genom hennes arbete som musiklärare blir det sammanlagt cirka 20-25 år. Genom föräldramöten hade hon fått veta att förskolan arbetar utifrån en läroplan. Då hon själv arbetat inom förskolan visste hon också att det fanns styrdokument vilka de arbetade utifrån. Hon hade själv inte arbetat utifrån läroplanen då hennes verksamma år inom förskolan var innan läroplanen kom i bruk 1998. Barnets far har jag valt att kalla "*Claes*". Han är utbildad civilingenjör och arbetar som egenföretagare. Han hade ingen tidigare erfarenhet kring förskolan från tiden innan barnet började 2011. Han visste om att det fanns en läroplan vilken förskolan arbetade utifrån. Detta hade han fått veta genom sin relation med Beatrice och inte från förskolan.

4.1.2.1 Upplevelse

Genom barnets inskolning hade Beatrice och Claes fått information kring förskolans metod att dokumentera. Under detta tillfälle hade de fått veta att förskolan hade pärmar vilka barnens milstolpar i utveckling sparades i samt hur de satte upp vardagsdokumentation på väggarna i hallen och skrev i sin kalender, vilken också satt uppe i hallen.

Föräldrarnas upplevelse kring dokumentation var överlag god och positiv. Beatrice ansåg att det var bra att veta om vad förskolan arbetade utifrån i mening av styrdokument. Hon menade att detta gav henne en större förståelse för vad verksamheten arbetar med samt att detta var som ett kvitto för att vad som helst inte kunde hända under barnets tid där. De önskemål vilka vårdnadshavarna uttryckt hade tagits emot och arbetats synligt med. Dock hade tidsbristen genom det stora antalet barn i gruppen hindrat personalen från att arbeta vidare med det. Genom detta var föräldrarnas upplevelse av pedagogernas arbete god. Dock var inställningen till den stora barngruppen inte lika till positiv.

4.1.2.2 Behov

Beatrice var nöjd över den dokumentation vilken de som föräldrar fick tillgång till. Hon hade överseende med pedagogernas arbetssituation men uttryckte att hon var i behov av en mer utvecklade vardagsdokumentation om förutsättningarna, i mening av tid, sett annorlunda ut. Claes hade även han överseende med pedagogernas arbetssituation och menade utöver det att han lade störst vikt vid den verbala överlämningen då han hämtade sitt barn på förskolan. Båda vårdnadshavarna hade ett stort behov i att få vardagsdokumentation ifrån förskolan för att dessa skulle kunna fortsätta prata om dagen på vägen hem och hemma. I min tolkning låg inte det största behovet i att dem själva skulle få reda på vad som skett under dagen utan istället för att barnet skulle få en sammanhållen och trygg närmiljö. Beatrice och Claes menade att detta kunde få möjlighet att uppnås om dem på förskolan pratar om hemmet och dem hemma pratar om förskolan.

¹ Jag har i denna studie valt att inte nämna vilket kön barnen har då jag inte anser att detta är relevant för studiens syfte och undersökning. Jag anser att detta inte är av intresse för att uppfatta föräldrarnas åsikter eller perspektiv. Jag tror inte heller att detta är avgörande för vilka åsikter föräldrarna har.

4.2 Förskola B – Avdelningen ”Blomman”

Förskola B är, så som Förskola A, en relativt monokulturell förskola belägen i en av östra Göteborgs stadsdelar. Avdelningen Blomman är vad man kallar en äldre barns avdelning där barnen är mellan åldrarna 3 och 6 år. Arbetslaget inom denna avdelning består av en utbildad barnskötare och en utbildad barnskötare. Utöver detta finns även en examinerad högstadie/gymnasielärare. På grund av förhinder genom sjukdom medverkade endast de två barnskötarna inom undersökningen. Den utbildade barnskötaren, vilken jag har valt att kalla ”Tanja” har sammanlagt arbetat 25 år inom förskolans verksamhet. Hon har en barnskötarutbildning vilken hon tog examen ifrån 1987. Den utbildade barnskötaren har tidigare läst psykologi. Denna barnskötare, vilken jag valt att kalla ”Hilma” har sammanlagt arbetat i 1,5 år inom förskolans verksamhet. Då Tanja och Hilma gemensamt har en lång erfarenhet av verksamheten och därmed synliggjorde deras perspektiv på ett utförligt sätt beslöt jag att dessa hinder, i mening av den sjuka högstadieläraren, inte skulle hämma uppsatsens resultat i så stor utsträckning att jag hade behövt kontakta en annan förskola. För att ytterligare argumentera för detta beslut så har den verksamma högstadie/gymnasieläraren inte lika lång erfarenhet kring just denna verksamhets arbete med pedagogisk dokumentation då hon endast arbetat där som vikarie i cirka 1 år. Kategoriseringen av resultatet är utförd på samma sätt som föregående förskolas.

4.2.1 Intervju med personalen

4.2.1.1 Begreppsdefinition

Barnskötarnas begreppsdefinition redogjorde för att dessa såg *pedagogisk dokumentation* som ett arbetsverktyg för att se och främja utveckling och lärande hos både barn och vuxna inom verksamheten. Begreppet *dokumentation* var en mer generell benämning enligt dem båda vilket också Tanja relaterade till sättet hon dokumenterade på inom förskolans verksamhet under 80-talet. Denna metod innebar vad man då kallade ”observationer”. Dessa innebar ett enkätliknande lista med rutor att kryssa för huruvida ett barn exempelvis kunde hoppa på ett ben eller inte. Utöver detta relaterade både Tanja och Hilma till att begreppet *dokumentation* annars var barnens färdiga resultat av alster.

4.2.1.2 Praktiken

På avdelningen Blomman arbetar man med en metod vilken kallas *Portfolio*. Detta arbetssätt innebär en pärm där man systematiskt sparar barnens alster. I pärmen sparade dem cirka 10 teckningar från de olika åren som barnen medverkat inom förskolan. Detta för att man, under utvecklingssamtal eller då barnen börjar skolan, skall kunna ha möjlighet till att se en konkret utveckling av dess kunskapande. Tanja argumenterade starkt och återkommande kring att denna arbetsmetod var ett bra sätt för barnen att bli delaktiga i sitt eget lärande. I denna portfoliopärm fanns även ett papper där barnen, varje år, fick skriva sitt namn på. Då namnteckningarna skrevs under den andra från föregående år kunde man därmed se barnens skriftliga utveckling på ett konkret sätt.

Utöver portfolion hade barnen egna lådor där dessa kunde spara de saker som de skapar. Då barnen blivit färdig med exempelvis en teckning fick dessa en förfrågan om de antingen ville spara den i lådan, ta med den hem eller om den var en milstolpe att sätta i pärmen. Barnen fick därmed, genom en diskussion med personalen, besluta själva och därigenom vara delaktiga i sin egen utveckling. Alster, vilket hade med verksamhetens tema; *siffror och*

bokstäver att göra, sattes upp på väggarna eller hängdes upp i taket. Detta ville Tanja och Hilma skulle ge möjlighet för barnen att, både medvetet och omedvetet, reflektera och minnas det som de gjort. Detta var även ett sätt att göra föräldrar delaktiga kring barnens vardag på förskolan. Föräldrarna kunde även bli delaktiga i den tavla i hallen där personalen, varje dag, skrev vad dagen hade innehållit. Här, tillsammans med beskrivningen av det aktuella temat, fanns också citat ur läroplanen vilket gjorde att föräldrarna fick möjlighet att förstå förskolans uppdrag.

Tiden för dokumentation var utsatt till planeringstiden. Denna planeringstid var mellan en till fyra timmar i veckan. Arbetsfördelningen såg ut så att Tanja och den nyanlända pedagogen ansvarade för utvecklingssamtal och pedagogisk dokumentation individuellt gentemot varje barn. Tanja och pedagogen hade därför ansvaret för tolv barns individuella dokumentationer var. Hilma som är utbildad barnskötare ansvarade för att, lika mycket som de andra två, sätta upp barnens alster på väggar, spara i portfoliopärmerna samt att föra dialoger kring barns utveckling tillsammans med Tanja och pedagogen.

I tidsaspekten för dokumentation och planering får arbetslaget en person, vilken kommer in till avdelningen en förmiddag i veckan. Under denna tid får arbetslaget, en och en, gå iväg ifrån barngruppen för att planera eller för att dokumentera. Detta sätt ansåg både Tanja och Hilma var givande då de inte, på grund av den extra personalen, behövde oroa sig för att barnen inte fick det dem behövde i mening av uppmärksamhet eller stöd. Både Tanja och Hilma ansåg att resultatet för dokumentationerna gynnade verksamheten så pass mycket att tiden som därmed spenderades ifrån barngruppen och hämmade dem inte vägde över det föregående.

Läroplanen var ett dokument vilket var integrerat i verksamheten. Tanja beskrev att verksamhetsledning förändrat sitt synsätt kring dokumentation då den reviderade läroplanen implementerades 2010 samt kom att bli verksam 2011. Dock hade avdelningen då, sedan två år, redan arbetat med ett sådant arbetssätt som beskrevs inom läroplanen 98/10. Därmed förtydligades enbart arbetssättet mer för utomstående med relation till den nya texten.

Föräldrarnas respons var något som, enligt Tanja och Hilma, endast hade varit positiv. På föräldramöten, utvecklingssamtal och i vardagsmöten med vårdnadshavarna hade alla inom arbetslaget fått positiv kritik av dessa mottagare. Tanja och Hilma menade att de inte hade stött på önskemål vad de kunde minnas men att dessa, om de funnits, hade tagits emot samt bearbetats.

4.2.1.3 Tidigare erfarenheter

Tanja relaterade ofta till sina tidigare erfarenheter under intervjun. Hon beskrev hur synsättet och arbetssättet, under hennes verksamma år, förändrats. Hon menar att detta har varit till det bättre och att barnen idag får mycket mer ut av sin tid på förskolan än förr. Genom hennes 25 år som verksam menar Tanja att hon arbetat sig till ett arbetssätt vilket hon är nöjd med där barnen får vara mer delaktiga i sitt eget lärande än de någonsin tidigare varit. Genom hennes utbildning som barnskötare hade hon endast fått kunskaper i att utföra, tidigare nämnda, observationer, då man satt och kryssade i det barnen kunde eller inte kunde. Utöver detta hade hon därefter skapat sig kunskaper och erfarenheter genom både kollegor och barnen själva.

Hilma var, inom ramen för förskolan, helt utbildad. Hon har dock tidigare läst psykologi och genom detta fått givande erfarenheter och kunskaper generellt kring människors beteende. Detta ansåg hon hjälpte henne till viss del i sin anställning på förskolan. Utöver detta hade

hon, genom praktiskt arbete och dialoger med kollegor och barn, arbetat sig till en barnsyn och arbetssätt.

Som kompetensutveckling hade förskolans ledning tagit dit några specialpedagoger vilka hade informerat och konkret visat hur man kunde arbeta med dokumentation på olika sätt. Dock hade detta arbetssätt inte passat Tanja och hennes dåvarande arbetslag som metod då tiden inte räckte till. Tanja menade att de istället hade testat sig fram till en metod vilken passade dessa och som de kände sig nöjda med.

4.2.1.4 Syfte kring arbetssätt

Den största inspirationen till dokumentation och pedagogisk dokumentation, menade Tanja och Hilma, var barnens syn på sin egen utveckling samt möjligheten till utveckling av sitt egna arbetssätt och lärande om barnen. De menade att arbetet med dokumentation, genom tiderna, förändrats från ett perspektiv av bedömning till en möjlighet av att enbart se utveckling. Tanja grundade detta i sina erfarenheter och beskrev den glädje hon upplevde barnens utökade perspektiv gav henne och att hon absolut aldrig såg arbetssättet som en bedömning.

Läroplanen var därefter en stark bidragande faktor till arbetet. Dock kommenterade Tanja att hon, trots uppdraget, arbetat med detta arbetssätt och metod då det var så givande och utvecklande för verksamheten och dess medverkande människor. Som utbildad hade Hilma läst läroplanen men inte bearbetat dess innehåll relativt mycket. Hon hade dock en stor hänsyn till dess medverkande inom verksamheten och därefter ansträngt sig till att lära sig det hon hade befogenhet till att utföra inom verksamheten.

Både Hilma och Tanja menade att de själva lärde sig mycket om barnen och deras verksamhet genom att dokumentera. Detta var därigenom ännu en anledning och ett syfte för valet av metod, samt valet av att fortsätta arbeta med pedagogisk dokumentation.

4.2.2 Intervju med vårdnadshavarna

På avdelningen intervjuades vårdnadshavarna till ett 5 år gammalt barn. Modern, vilken är barnets biologiska mor har jag valt att kalla "*Maja*". Fadersgestalten, vilken också intervjuades, är *inte* barnets biologiska far. Han är sambo med modern och biologisk far till barnets yngre syskon. Han är mycket aktiv i familjens relation till förskolan och har därmed ett relevant perspektiv för studiens syfte. Denna fadersgestalt har jag valt att kalla "*Christoffer*". Modern Maja har en pedagogisk utbildning som musiklärare och har under de senaste två åren arbetat inom förskolans verksamhet på en närliggande förskola i samma område. Genom hennes arbete inom förskolan redogjorde hon för en stor insikt i förskolans styrande dokument då hon själv arbetar utifrån samma uppdrag. Maja hade ingen tidigare erfarenhet av förskolans verksamhet innan hennes barn började där 2008. Hon påpekade att den information kring förskolans styrning vilken hon erfarit hade erövrats genom arbetet som pedagog och inte som förälder.

Då Christoffer inte är barnets biologiska far var han inte med under inskolningen och har därmed en kortare tid av erfarenhet kring förskolan än Maja. Han har varit delaktig i relationen till förskolan i cirka 1,5 år. Christoffer arbetar som frilansande musiker och har ingen specifik utbildning utöver grundskolan. Genom sin relation med Maja, som verksam pedagog, hade Christoffer fått en inblick i förskolans styrning både kring läroplanen och dess

skollag med tillhörande sekretesslag. Detta hade han dock *inte* uppfattat genom rollen som fadersgestalt.

4.2.2.1 Upplevelse

Då jag ställde frågan kring vad Maja, som förälder, fått för information kring verksamhetens dokumentation under barnets inskolning berättade hon att pedagogerna informerat henne kring metoden *portfolio*. De hade även en kalender på väggen vilken uppdaterades med vardagsdokumentation samt en whiteboard-tavla vilken pedagogerna skrev på vad som hänt varje dag. Då denna inskolning kom att ske 2008 hade alltså inte läroplanen reviderats än vilket hon kommenterade som något positivt eftersom de då inte hade ett lika utförligt uppdrag kring dokumentation vid denna tidpunkt. Hon kommenterade att upplevelse kring arbetet överlag var god. Christoffer hade en positiv upplevelse kring förskolans dokumentation. Han ansåg dock att han, som ”*extraförälder*”, inte fick lika utförlig information utan mestadels en andrahandsinformation genom Maja kring barnets tid och utveckling på förskolan.

4.2.2.2 Behov

Maja berättade att hon hade velat vara mer delaktig i sitt barns tid på förskolan. Hon uttryckte åsikter så som att veta mer specifikt kring vad barnet gjort på förskolan samt med ett eller flera tillhörande syfte kring varför de gjort detta. Vad verksamheten har planerat att göra inom den närmaste framtiden fanns också som en önskan från Maja. Hon menade att detta kanske skulle bli lite av en så kallad bakvänd dokumentation men att det istället skulle ge en större helhetsbild av vad barnet gör i förskolan. Då jag frågade Maja om hennes önskemål tagits emot på ett positivt sätt kommenterade hon att hon egentligen inte sett sina tankar som önskemål utan som funderingar då hon inte fått några direkta uppmaningar på att ha några önskemål från förskolan. Hon menar att det inte funnits bra tillfällen att uttrycka önskemål på och att det därmed inte blivit av att uttrycka dem. Tillfällen så som utvecklingssamtal hade inte funnits då de inte hunnit med att ha några. Hon menade att tiden på förskolan varit lite turbulent det senaste året då förskollärarna på avdelningen varit mammalediga. Maja, som verksam pedagog, tog stor hänsyn vid att personalen, med dess stora barngrupp och ibland bristande förskollärarkompetenser, inte alltid fick tiden att räkna till precis som henne själv vid ett flertal tillfällen. Hon ansåg att den pedagogiska dokumentationen som metod annars var ett bra sätt för personal och föräldrar att hålla en god kontakt igenom.

Christoffers behov kring förskolans dokumentation låg vid att han, även som ”*extraförälder*”, skulle få tillgång till information gällande barnet inom förskolans verksamhet. Då han hade vetskapen kring att förskolan styrdes av en sekretesslag menade han att extraföräldrar i samma situation som honom själv skulle kunna få tillgång till exempelvis förskolans internetportal eller portfolios genom en fullmakt som de biologiska vårdnadshavarna skrivit under. Han menade att detta hade kunnat underlätta hans relation till barnet då han ville att denna skulle kunna få en sammanhållen närmiljö genom ett bra samarbete mellan förskolan och dem i hemmet. Han menade ytterligare att även andra, så som exempelvis mor- eller farföräldrar skulle kunna få denna möjlighet beroende på familjeförhållanden. I dagens samhälle menade han att det var vanligt att andra än föräldrar hämtar barnen på förskolan då flertalet föräldrar har arbetssituationer och därigenom tider som inte passar ihop med de arbetstider vilka förskolans personal har.

5 Diskussion och analys

Inom detta avsnitt kommer jag att diskutera likheter och skillnader mellan förskolornas olika arbetssätt och tankar. Jag kommer sedan att analysera resultatet utifrån relevant litteratur. Utifrån detta kommer jag i kommande kapitel att dra slutsatser samt försöka se en möjlig utveckling. Denna diskussion och analys är kategoriserad utifrån samma kategorier vilka resultatredovisningen strukturerades efter.

5.1 Begreppsdefinition

All personal inom förskolorna definierade begreppen *pedagogisk dokumentation* och *dokumentation* på liknande sätt gentemot varandra. Personalen definierade begreppet *pedagogisk dokumentation* som ett slags arbetsverktyg eller hjälpmedel vilket möjliggjorde att dessa kunde se och fördjupa kunskaper kring verksamheten och barnens lärande. Detta arbetsverktyg definierades även i nästa led som ett konkret material vilket gjorde att även barnen kunde få vara delaktiga och se sin egen kunskapsutveckling. Genom detta svar från informanterna kan man se en koppling till det vad ett flertal författare menar är syftet med pedagogisk dokumentation inom teoriavsnittet. Wehner-Godée (2010) menar exempelvis som nämnts att det dokumenterade blir pedagogisk dokumentation i den stund då det används som ett verktyg för att synliggöra verksamhetens abstrakta pedagogik på olika sätt. Ytterligare förankras detta i litteratur då både Pramling Samuelsson och Sheridan (2006), samt Pramling Samuelsson och Asplund Carlsson (2003), menar att arbetet med materialet kan bidra till att just barnen känner sig delaktiga i sitt eget kunskapsutveckling och därigenom uppnår metakognition. Ser man till läroplanens definition av detta begrepp arbetar båda verksamheterna, styrningsmässigt, korrekt. Detta, i skollagens definition, syftar till att medföra jämlika verksamheter i mening av kvalitet. Barnen, oberoende av vilken stadsdel de är bosatta inom, kan därigenom få ta del av samma förutsättningar (*jfr* Skolverket, 2010; Nilsson, 2012).

Begreppet *dokumentation* innebär generellt att man genom denna sammanställer en information vilken återspeglar verkligheten (Svenska akademiens ordlista, 2012). Jämför man personalens svar med denna bakgrund stämmer det relativt bra överens. Till skillnad från den pedagogiska dokumentationen vilken skulle belysa pedagogiken, utvecklingen och en möjlig framtid menade informanterna att begreppet dokumentation skilde sig från det föregående. Tanja, på förskola B menade att hon relaterade begreppet dokumentation till det tidigare arbetssättet "*observationer*" vilka varit aktuella under hennes verkamma år på 80-talet. För att jämföra detta argumenterar även Minna på förskola A att begreppet dokumentation kan relateras till de så kallade "*jag kan- dokumentationerna*". Hon beskriver denna metod på ett liknande sätt som Tanja fast med ett starkare perspektiv på utveckling. Metoden, så som Minna beskriver den, innebär en mer fri dokumentation i mening av att man mest konstaterar att barnet exempelvis lärt sig att gå och dock inte, innan detta sker, kommenterar eller dokumenterar att denne *inte* kan det så som Tanjas förra metod syftade till att göra. Minnas metod syftar därför till ett mer utvecklingspsykologiskt perspektiv med innehåll på konkreta utvecklingsstadier (*jfr* Wehner-Godée, 2010).

I en jämförelse av förskolans läroplan 98/10 och den pedagogiska dokumentationens härstammande pedagogik, *Reggio Emilia*, kan man se tydliga likheter i begreppsdefinition och därigenom syfte (*jfr* Skolverket, 2010; Lenz Taguchi, 1997). De båda syftar till att de färdiga dokumentationerna skall utgå från att belysa verksamheten i sin helhet och därigenom gynna den och dess utveckling. Man skall genom den kunna se barnens utveckling och även belysa

detta vid kontakten med dess vårdnadshavare samt i arbetet mot att utveckla verksamhetens pedagogik (ibid.). Det som förvirrar i begreppsdefinitionen inom förskolans läroplan 98/10 är dock att begreppet vilket används inom den är *dokumentation* utan ”pedagogisk” framför. Utgår man från tidigare forskning kring att det är skillnad mellan begreppen innebär det därför att författarna av läroplanen uttryckt sig felaktigt. Med detta som grund spekulerar jag därför kring att framtidens verksamheter därför kan komma att ha samma definition utan skillnader om det inte åtgärdas (ibid.).

5.2 Praktiken

Att arbeta praktiskt med dokumentation av olika slag var något vilket återkommande anknöts till en tidsaspekt. Tiden för *dokumentation*, i mening av att ta kort med kamera eller hänga upp barnens teckningar på väggarna, ansåg sig relativt många hinna med. Dock var den *pedagogiska dokumentationen*, i mening av analysarbetet, mer lidande i den återkommande tidsbristen. Författaren Wehner-Godée (jfr 2010) påpekar i sin litteratur att tidsfaktorn kan vara ett återkommande hinder. Detta av anledning att det skall ersätta något annat inom verksamheten och därigenom ses som oprioriterat. Pedagogerna på Mandarinen menade alla att tiden för dokumentation inte räckte till. Ann-Marie menade att metoden innebar en förhöjd kvalité och att hon därmed hade velat ha mer eftersom det gynnade verksamheten. Även Minna menade att hon hade velat ha mer planeringstid dock resonerade hon för att hon hellre lagt tiden på annat då hon inte ville orsaka att barngruppen blev lidande. Båda dessa pedagogers perspektiv, samt de andra vilka inte redogörs specifikt för här, stämmer överens med det Wehner-Godée resonerar för (ibid.).

Arbetslagens pedagogiska dokumentationer eller dokumentationer, vilka synliggjordes genom intervjuerna, beskrev barnens utveckling i nutid då de skapas genom konkreta metoder så som fotografier med relation till läroplanen genom portfoliopärmar. Dessa återgav alltså vad barnet gör och kan utifrån vad den aktuella personalen ser och uppfattar av barnets skapande, språkande eller fysiska agerande. Dokumentationen blir därför, som Wehner-Godée beskriver (jfr 2010), partisk och selektiv då de som dokumenterar synliggör barnets lärandeprocess genom sitt eget perspektiv och barnsyn. Personens perspektiv baseras på en upplevelse vilken har speglats genom dess tidigare erfarna kunskaper. Därigenom blir dokumentet som skapas en sammanfattad information och underlag vilket kan få ny form och utvecklas genom egen reflektion eller med stöd av andras (jfr Svenska akademiens ordlista, 2012; Wehner-Godée, 2010). Då den läses eller får stöd av andra innebär detta att dokumentationen medierar det perspektiv, och därigenom även den tolkning, som den dokumenterande har erfart. Så som informanterna belyser ges det konkreta materialet, i mening av dokumentationen, ofta vidare till vårdnadshavare, annan personal eller barnen själva. Då dessa läser eller ser dokumentationen medieras alltså den dokumenterandes tolkning av barnens kunskaper och återger verkligheten så som den dokumenterande sett den (jfr Dysthe, 2003; Svenska akademiens ordlista, 2012). Med ytterligare perspektiv på att barnen, i den stund de ser sin utveckling genom dokumentationerna, uppnår en metakognition förblir alltså arbetssättet ett sociokulturellt, konstruktionistiskt och kognitivistiskt sådant (jfr Dysthe, 2006; Imsen, 2006; Lenz Taguchi, 1997).

Minna är den enda som, i frågan kring vad hon vill uppnå med dokumentationen, resonerar kring begrepp och teorier vilka ingår inom ramen för lärandeteorier. Hon argumenterar för att hon vill att barnen skall förstå sitt eget lärande vilket i sin tur kopplas till den kognitivistiska, utvecklingspedagogiska och det sociokulturella perspektivets *Metakognition* vilket hon även kommer ihåg begreppet av (jfr Imsen, 2006; Pramling Samuelsson & Asplund Carlsson, 2003). I Minnas förklaring, av sitt praktiska arbetssätt *intressedokumentation*, beskriver hon

även ett arbetssätt som kan förankras inom lärandeteoriernas begrepp. Hon resonerar alltså omedvetet kring sociokulturella perspektivets *närmaste/proximala utvecklingszon* (jfr Imsen, 2006). Hon beskriver begreppet genom en mer autentisk och praktisk synvinkel där hon lägger stor vikt vid stöttningen till inspiration barnen emellan. Genom metoden att sätta upp kort på ett annat/andra barn som byggt något i bygghörnan kan andra som kommer inspireras av denna. Till en början medierar bilden ett budskap vilket barnen tolkar. Därefter blir bilden som ett stöd för barn, vilka inte vet hur man bygger, på vägen till att lära sig utan stöd. Med denna synvinkel är därför bilden en vägledning för barn som befinner sig inom den närmaste utvecklingszonen. Dessa kan ännu inte självständigt utan får stöd och inspiration genom interaktion med bilden på dess kompisars byggande (ibid.).

Då alla pedagogerna och barnskötarna inom förskolorna resonerar så pass medvetet kring valet av dokumentationsmetod anser jag att dessa uppnår en sorts metakognition (jfr Imsen, 2006). Utöver detta anser jag att det är ett relativt *konstruktivistiskt arbetssätt* för personalen som utför det praktiska arbetet kring dokumentationerna. Som nämnts inom resultatredovisningen är arbetet med dokumentationen, bortsett från då man tar kort på aktiviteterna som pågår, en arbetsuppgift som är förlagd till planeringstid. Då alla inte kan ha planeringstid, eller så kallad barnfri tid samtidigt av säkerhetsskäl blir därför arbetet med dokumentationen relativt ofta individuell och självständig. Detta leder då ytterligare till att pedagogen sitter och reflekterar själv vilket leder till att det är en lärandeprocess hos dem själva på ett konstruktivistiskt skapande sätt (jfr Imsen, 2006).

Som nämnts inom tidigare forskning är dokumentation ett arbetssätt som relativt ofta idag förknippas med bedömning (jfr Wehner-Godée, 2010). Genom undersökningen fick jag ett statistiskt svar på att 4 av de 5 medverkande i personalen inte såg arbetssättet som en bedömning utan istället som ett sätt att se utveckling på. Detta innebär att endast 1 av de 5 medverkande ansåg att dokumentationen var en bedömning. Denna synvinkel bars dock av en begreppsdefinition då Ann-Marie, vilken var den som ansåg sig se dokumentation som en bedömning, definierade begreppet *att bedöma* och *att tolka* med samma värdering. Hon menar att man aldrig kunde vara opartisk i sitt sätt att tolka/bedöma ett barns kunskaper. Detta kan man även återknyta till att stämma överens med Wehner-Godées (2010) argumentation kring den dokumenterandes barnsyn vilken hon anser alltid är partisk, selektiv och kontextuell.

5.3 Tidigare erfarenheter

Så som Wehner-Godée (2010) menar kan det alltså vara svårt att förstå vad ens egen barnsyn präglats av. Tanja på förskola B var den enda som medvetet redogjorde för att hon hade bearbetat sin barnsyn genom åren. Som anledning till detta kan det bero på att hon arbetat i så pass många år att hon parallellt sett samhällets förändring. Hon beskrev sitt arbetssätt och barnsyn då hon var färdigutbildad barnskötare på 80-talet och menade att detta arbetssätt belyste den barnsyn vilken var ledande då.

I intervjuerna var det endast två som ansåg att de lärt sig praktiska sätt att arbeta på kring pedagogisk dokumentation genom sin utbildning. Dessa var Ann-Marie som är en ännu inte examinerad mellan- och högstadielärare samt Minna som tog sin lärarexamen för förskolan 2011. Resterande ansåg istället att allt de kunde hade de lärt sig genom interaktion med kollegor och praktiskt testande i verksamhetens verklighet. Förskola A, till skillnad från förskola B, hade fått en kompetensutvecklings kurs från sin ledning vilken hade sin inriktning på förskolans dokumentation. Arbetslaget var generellt nöjda med denna. Förskola B hade istället fått möjlighet till ett möte med specialpedagoger som däremot inte hade varit givande

vilket resulterade i att arbetslaget ännu en gång testade sig fram till ett praktiskt arbetssätt som passade dem.

Då arbetssättet främst är skapat och inhämtat av personalen själva i praktiken och inte genom deras utbildning anser jag att denna metod i detta sammanhang blir konstruktivistisk och sociokulturell (jfr Imsen, 2006). Genom den individuella planeringstiden skapar dessa sina egna uppfattningar och reflektioner med stöd av intellektuella funktioner. De tar sedan ytterligare perspektiv utifrån dem själva genom interaktion med dess kollegor. Genom samtal och möten kan dessa utforma ett gemensamt arbetssätt vilket passar just dem bäst (ibid.).

5.4 Syfte kring arbetssätt

Som nämnts har alltså den pedagogiska dokumentationen sina rötter inom pedagogiken vid namn *Reggio Emilia* (jfr Lenz Taguchi, 1997; Pramling Samuelsson & Asplund Carlsson, 2003). Denna pedagogiks främsta syfte med den pedagogiska dokumentationen är att synliggöra och utveckla både barnens och personalens lärande. För att uppnå detta syfte kan man alltså använda den färdiga dokumentationen under exempelvis utvecklingssamtal eller vid kompetensutveckling (ibid.). De medverkande informanterna inom de båda arbetslagen på förskolorna beskriver hur de använder den pedagogiska dokumentationen som ett konkret material och underlag vid exempelvis samtal med barnen eller deras vårdnadshavare. På detta sätt uppnås den pedagogiska dokumentationen i mening av syfte inom den Reggio Emiliainspirerade metodiken (jfr Lenz Taguchi, 1997). Ingen av de medverkande kommenterar dock i intervjuerna att detta är en inspirationskälla eller ett mål utan att det istället är en metodik för barnens och familjernas kunskapande och utveckling.

Inom sammanhanget då personal dokumenterar kan detta arbetssätt medföra att personen utvecklar och förändrar sin barnsyn vilket då även tyder på en omedveten eller medveten lärandeprocess hos den dokumenterande själv (jfr Lenz Taguchi, 1997). Relativt många av informanterna antydde att de själva lärde sig och lärde känna barnens lärandeprocesser genom dokumentationerna. Enstaka person, så som exempelvis Anne, såg inte dokumentationen som en viktig lärandeprocess för henne själva. Minna ansåg även hon att hon egentligen inte lärde sig överdrivet mycket samt att hon velat lägga tiden för dokumentation på andra roligare saker då dokumentationstiden, vilken spenderades ifrån barngruppen, ökade riskerna och därmed utformade en sårbar miljö.

All personal inom förskolorna såg barnens lärande och föräldrarnas insyn i barnens vardag som viktig och inspirerande för att fortsätta arbeta med pedagogisk dokumentation. Så som styrdokumentet redogör för så skall vårdnadshavarnas inblick vara så stor att de har möjlighet att komma med synpunkter och åsikter till verksamhetens praktiska arbete. Dessa åsikter skall sedan arbetas med i största möjliga mån (jfr Skolverket, 2010). Båda arbetslagen ansåg att de gav föräldrarna den insyn som dessa önskade. Mandarinen på förskola A hade, enligt informanterna, fått respons och önskemål på saker vilka de kunde förbättra. Bland annat hade dessa fått vetskapen om att vårdnadshavarna var i behov av mer vardagsdokumentation i mening av bilder. Man hade tagit emot denna önskan men dock hade arbetet kring det blivit lidande i bristen av tid. Arbetslaget hade då tagit till sig vårdnadshavarnas tankar till största möjliga förmåga (ibid.). Arbetslaget på Blomman, förskola B redogjorde för att dessa inte uppmärksammat någon som helst negativ kritik från vårdnadshavarna. Om det stämmer, så som informanterna uppfattat, har alltså dessa verksamheter gjort vad som står i deras uppdrag att göra på ett korrekt sätt (ibid.).

Ytterligare resonerade arbetslaget på Blomman kring att dokumentationens syfte även var för att belysa samt ge möjlighet för vårdnadshavarnas förståelse till verksamhetens styrning. De menade att ett flertal föräldrar inte visste vad läroplanen var och att mycket av deras vardagsdokumentation var för att ge dessa en möjlighet till insyn även i personalens roll på förskolan (*jfr* Skolverket, 2010).

5.5 Vårdnadshavarna

Gemensamt för de fyra medverkande vårdnadshavarna var att båda mödrarna inom de olika förskolorna hade tidigare erfarenheter samt utbildning kring både förskolan och dess pedagogiska arbetssätt. Likaså var det gemensamt för de båda fäderna att dessa inte hade en tidigare erfarenhet kring förskolan och dess verksamhet. Vårdnadshavarna hade alla en kunskap kring att förskolan arbetar utifrån en läroplan. Vissa hade fått denna genom sitt eget arbete som lärare eller pedagog och vissa genom kontakten med förskolan. Enligt läroplanen skall vårdnadshavarna få en så pass stor insyn inom verksamheten med dess syften att dessa skall kunna uttrycka sina åsikter och bidra med sitt perspektiv till förskolans verksamhet (*jfr* Skolverket, 2010). Förskolans personal skall sedan arbeta med deras perspektiv och åsikter i största möjliga mån (*ibid*). Beatrice och Claes, som vårdnadshavare inom förskola A, hade uttryckt önskemål kring att utveckla vardagsdokumentation. Detta var även något som pedagogerna spontant och ovetande bekräftade genom sina intervjuer. Som båda parter kommenterade hade det funnits önskemål kring en mer utförlig vardagsdokumentation. Pedagogerna tog detta till sig och arbetade på ett synligt sätt med det. Dock blev det lidande i den återkommande tidsbristen vilken även Wehner-Godée (2010) syftar till att arbetet med pedagogisk dokumentation bidrar till.

Christoffers behov är något jag finner som mycket intressant för verksamhetens framtid och utveckling kring dokumentation. Christoffer visar på att han är medveten kring förskolans lagar om tystnadsplikt och sekretess (*jfr* Lärarförbundet, 2011; Nilsson, 2012) och har därför en idé om att extraföräldrar och andra vilka regelbundet är aktiva i familjers relation till förskolan skall, genom en fullmakt påskriven av båda vårdnadshavarna, kunna få möjlighet i att ta del av den individuella dokumentationen. Då samhället förändras är det viktigt att tänka utanför ramarna och anpassa verksamheten till en viss del att den tillfredsställer familjers behov.

6 Slutsats

Inom detta avsnitt kommer jag att sammanfatta min diskussion och analys samt svara på de frågeställningar vilka ställdes inom inledningen. Nedan ställs, samt besvaras, varje fråga med grund i undersökningen, resultatet och diskussionen.

6.1 Frågeställningar

Hypotesen för denna uppsats är att den pedagogiska dokumentationen används för att se både barnens och verksamhetens behov, lärandeprocess och utveckling. Genom undersökningen i denna kvalitativa fallstudie har jag fått bekräftat att så oftast är fallet. Dock fanns en del undantag vilka mestadels uppstod på grund av tidsbrist.

Den första frågan vilken ställdes var; *Hur ser behovet ut kring pedagogisk dokumentation inom verksamheterna?* Att se sina barns utveckling samt barnens delaktighet inom verksamheten är ett behov vilket jag upplevde som stort utifrån både personal och vårdnadshavarnas sida. Informanterna, i mening av vårdnadshavarna, uppgav ett intryck av behov, stort intresse och vilja till att vara delaktiga i verksamhetens vardag trots sin fysiska frånvaro. Det största behovet vilket uttrycktes av vårdnadshavarna var en mer omfattad och utvecklad vardagsdokumentation. Därefter var behovet av vetskapen kring verksamheternas aktiviteter syften också ett stort. Dokumentationen sågs, överlag av alla, som ett bra underlag vid kontakten med familjerna men också som ett pedagogiskt arbetsredskap i verksamheten med barnen. Då dokumentationen hanns med på ett tillfredsställande sätt i tidsbristen kunde jag ana, av de svar jag fick, att den gav utomstående en insyn in i verksamheten vilket det fanns ett behov av för att höja yrkets status. Överlag fanns det annars ett stort behov av tid hos personalen för att utveckla sitt egna arbetssätt.

Då extraföräldrar ofta kan vara aktiva och delaktiga i relationen till förskolan uttrycktes även ett relevant behov av fullmakter. Dessa skulle kunna göra att även dessa familjemedlemmar får tillgång till den individuella dokumentationen samt en egen inloggning på förskolans portal på internet. Detta ser jag som ett behov kring att tänka utanför ramarna och följa samhällets utveckling.

Den andra frågan vilken ställdes för syftet var; *Vilket är personalens generella förhållningssätt och relation till pedagogisk dokumentation inom förskolorna?* Då begreppsdefinitionen kom att innebära två begrepp kommer jag här att redogöra för pedagogernas relation till dem båda. Utifrån min tolkning sågs *dokumentationen* överlag som en del av verksamhetens praktiska, roliga och självklara görande. Det verkade i alla fall vara roligt så länge kamerorna och de andra resurserna fungerade. Att sätta upp teckningar eller att fotografera var en arbetsuppgift kring dokumentationen vilken utfördes tillsammans med barnen och därmed inte tog tid ifrån dem. Den *pedagogiska dokumentationen* var dock en arbetsuppgift vilken flertalet inte ansåg sig ligga lika varmt om hjärtat. Då de ofta tog lång tid eftersom resurserna, i mening av dator, var dåliga blev det ett orosmoment ifrån den stora barngruppen vilket tiden hellre lades på annat. Dock sågs detta som ett bra, nödvändigt och konkret underlag vid relationen till vårdnadshavarna. Den pedagogiska dokumentationen blev den konkreta grunden och beviset för barnens vardag i verksamheten inom relationen till dess familjer. Detta förhöll sig personalen respektfullt emot och ansåg som viktigt.

Vad innebär pedagogisk dokumentation för verksamheterna och barnen inom dem? löd därefter den sista frågan för att utreda mitt syfte inom denna kvalitativa fallstudie. Genom de föregående frågornas svar har även denna övergripande fråga besvarats på olika sätt. Undersökningen visade alltså att den pedagogiska dokumentationen och dokumentationen var ett arbetssätt som innebar bevis och möjlighet till att belysa verksamhetens innehåll och kvalitet. Arbetssättet blev ofta ett medierande redskap som förmedlade synsätt och bevis parter emellan. Detta verkade resultera i en större förståelse för varandras olika roller, uppdrag, förutsättningar och behov inom verksamheten.

Undersökningen innebar att ett viktigt resultat uppenbarat sig angående det jag i uppsatsen kallat *dokumentation*. Dokumentationen, i mening av teckningar eller fotografier, har genom informanterna bevisat sig kunnat skapa en metakognition hos barn. Genom att se bilder av sig själva eller se teckningar de gjort från olika stadier har de utvecklat en förståelse för sitt eget lärande vilket resulterar i en förståelse för dokumentationens funktion inom verksamheten.

6.2 Utvärdering av metod

Metoden, vilken kom att stå som grund för undersökningen, anser jag uppfyllde mina krav. Hade ytterligare tid och möjligheter funnits hade jag, innan intervjuerna på förskolorna samt vårdnadshavarna utfört *pilotintervjuer* för att ytterligare precisera mina frågor. Vissa av frågornas svar kom att bli irrelevanta för syftet vilket resulterade i en del ”onödig” tid på transkribering. Vissa frågor till vårdnadshavarna var jag tvungen att förtydliga eftersom de inte hade en lika stor insyn och förståelse för verksamheten vilket vissa av frågorna faktiskt nästan förutsatte. Jag började intervjun med att förklara både syfte och begrepp men detta var utifrån min sida svårt att synliggöra helt och hållet.

Hade möjligheten funnits hade jag velat utöka antalet intervjuer med vårdnadshavare vilka inte hade en insyn i verksamheten genom tidigare erfarenheter. Att de två mödrarna hade stor erfarenhet av förskolan anser jag gjorde det lättare för dem att förstå uppsatsens innehåll. Det hade därför varit en större utmaning och givande erfarenhet att intervjua fler föräldrar utan arbetserfarenheter inom förskolan. En möjlig utveckling av metoden hade även kunnat vara att observera verksamheten. En observation där man observerar dokumentationerna vilka alla inom arbetslagen talade om. Det är möjligt att detta hade gett mig en djupare förståelse för det praktiska arbetet. Dock hade man genom detta fått formulera om studiens syfte då detta i nuläget utgår från en undersökning genom personalens och vårdnadshavarnas perspektiv.

6.3 Didaktiska slutsatser

Genom studien har jag fått en djupare förståelse kring att pedagogisk dokumentation inte är ett överarbetat arbetssätt. Jag kan inte påstå att det är nödvändigt då verksamheten tidigare överlevt utan det innan läroplanen kom att revideras. Som belyst inom studien inbringar dock det nya arbetssättet en kvalitet i förskolan vilken ibland tar mycket tid ifrån verksamhetens barngrupp men dock verkar öppna upp för större möjligheter och därmed gynna både barn, personal och vårdnadshavare i större utsträckning. Fallstudien har även kommit att ge mig en djupare förståelse kring den pedagogiska dokumentationens innebörd och funktion. På detta sätt har jag själv fått en inblick och inspiration för möjliga praktiska sätt att arbeta med dokumentation och pedagogisk dokumentation. Jag ser arbetet kring detta som ett relevant inom läraryrket då de både som nämnts stödjer till att synliggöra kvalitén men också bristerna inom verksamheterna. Ytterligare för att arbetet också skapar möjligheter för reflektion och utveckling inom verksamheterna. Det har varit inspirerande att se informanternas insikter

kring både deras eget lärande men också barnens. Samt att få höra vårdnadshavarnas tankar och behov då jag ser det som ytterst relevant att dessa känner trygghet i att lämna sina barn inom förskolans verksamhet.

Som sett genom undersökningen har alla pedagoger utformat ett arbetssätt vilket passar dem och deras verksamhet bäst men vilket samtidigt följer styrdokumentet. Något som jag ser som viktigt och relevant för verksamheter överlag är dock att utforma ett arbetssätt vilket också följer samhällets utveckling. Detta skulle innebära att vikten av att tänka utanför styrdokumentens ramar stundtals är stor. Ett perspektiv som Christoffers ser jag som viktigt då han är mycket aktiv i familjens relation till förskolan. Då det, utifrån erfarenheter, är relativt vanligt med familjer vilka föräldrarna separerar inom kan det verkligen vara av intresse att därmed diskutera alla föräldragestalters delaktighet kring barnets dokumentation. Detta är givetvis, så som även Christoffer kommenterade, upp till de juridiskt riktiga vårdnadshavarna att besluta huruvida mycket eller lite en extraförälder skall få vara delaktig. Jag anser dock att möjligheten bör finnas.

6.4 Vidare forskning

Att utöka undersökningen och därmed ha gjort den på fler förskolor hade varit intressant för att få ett lite mer generellt svar dock fortfarande av kvalitativ innebörd. Då tiden var begränsad hanns detta tyvärr inte med. Just nu sker relativt stora förändringar inom förskolan och skolan. Detta har kommit att innebära reviderade läroplaner, ett nytt lärarprogram på högskolorna samt ett möjligt paradigmskifte där lärarlegitimationer kan komma att styra vilka som anses behöriga att arbeta inom skolan och förskolans verksamhet. Tyvärr har resurserna, i min mening, inte varit tillräckliga för att främja verksamheten samtidigt som förändringarna sker. Som sett inom undersökningen kan både barn och vuxna bli lidande av de orosmoment vilket sker då man lämnar en stor barngrupp nästintill ensam för att hinna med alla arbetsuppgifter som numer är förlagd till förskolans pedagoger och barnskötare. I min mening är det tråkigt att man faktiskt skall behöva överväga huruvida en arbetsuppgift gynnar verksamheten så pass mycket att den är värd riskerna den för med sig. Som nämnts är det nu alltså tider av förändring som sker då nya reformer och arbetsmetoder implementeras och testas. Tider av förändring dokumenteras så som exempelvis författaren Vallberg-Roth (2002) gjort med läroplanshistorien. Men som Wehner-Godée (2010) beskriver är det inte alltid lätt att förstå vad ens föreställningar och perspektiv påverkats av då man är involverad i samhället och dess normer. Tiden för att forska om denna stora förändring kanske därmed kommer om tio år då vi ser vart förändringen tog oss. Kanske har vi svårt att uppfatta konsekvenserna av vårt arbete idag då vi just nu är mitt uppe i det och inte har märkt av dem ännu.

Ett perspektiv jag ville undersöka då jag utformade mitt syfte var just konsekvenserna av pedagogisk dokumentation inom verksamheterna. Dock insåg jag relativt snabbt att denna undersökning inte var möjlig denna gång då konsekvenser och resultat inte är något som kommer vid en specifik bestämt tidpunkt. Detta sker när och var som helst och det är just därför lärande i mina ögon är så speciellt och spännande.

Referenser

- Dysthe, O. (red.) (2003). *Dialog, samspel och lärande*. Lund: Studentlitteratur.
- Esaiasson, P, Gilljam, M, Oscarsson, H & Wängnerud, L. (2007). *Metodpraktikan. Konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Stockholm: Nordstedts Juridik.
- Imsen, G. (2006). *Elevens värld. Introduktion till pedagogisk psykologi*. (Uppl. 4:4). Lund: Studentlitteratur.
- Lenz Taguchi, H. (1997). *Varför pedagogisk dokumentation?*. Stockholm: Stockholms universitets förlag.
- Liedman, S.-E. (2001). *Ett oändligt äventyr. Om människans kunskaper*. Stockholm: Bonnier Pocket.
- Läraryrket. (red.) (2011). *Lärarens handbok. Läroplaner, skollag, yrkesetiska principer, FN:s barnkonvention*. Lund: Studentlitteratur.
- Nilsson, M. (2012). *Juridik i professionellt lärarskap. Lagar och värdegrund i svenska skolan*. Malmö: Gleerups.
- Pramling Samuelsson, I & Asplund Carlsson, M. (2003). *Det lekande lärande barnet – i en utvecklingspedagogisk teori*. Stockholm: Liber
- Pramling Samuelsson, I & Sheridan, S. (2006). *Lärandets Grogrund. Perspektiv och förhållningssätt i förskolans läroplan*. (Uppl. 2). Lund: Studentlitteratur.
- Skolverket. (1998). *Läroplanen för förskolan, Lpfö-98*. Stockholm: Fritzes.
- Skolverket. (2010). *Läroplanen för förskolan, Lpfö-98 rev. 2010*. Stockholm: Fritzes.
- Stukát, S. (2005). *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur.
- Vallberg Roth, A.-C. (2002). *De yngre barnens läroplanshistoria*. Lund: Studentlitteratur.
- Wehner-Godée, C. (2010). *Att fånga lärandet. Pedagogisk dokumentation med hjälp av olika medier*. Stockholm: Liber.
- Wehner-Godée, C. (2011). *Lyssnandets och seendets villkor. Pedagogisk dokumentation – DVD-bok*. Stockholm: Stockholms universitets förlag.

Elektroniska källor

Reggio Emilia institutet. (2012). Hämtad 120417 från:
http://www.reggioemilia.se/reggio_i_sverige.htm

Svenska akademiens ordlista. (2012). Hämtad 120416 från:
http://www.svenskaakademien.se/svenska_spraket/svenska_akademiens_ordlista/saol_pa_natet/ordlista

Vetenskapsrådet. (2012). Hämtad 120529 från:
<http://www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf>

Bilagor

Bilaga 1. Intervjufrågor med personal inom förskolan

1. Vad har du för utbildning?
2. Hur länge har du arbetat sammanlagt inom förskolans verksamhet?
3. Hur länge har du arbetat inom denna verksamhet?
4. Vad innebär orden pedagogisk dokumentation för dig?
5. Vad fick du för kunskaper i att dokumentera genom din utbildning?
6. Har du fått kunskaper i att dokumentera på andra sätt? exempelvis kompetensutveckling eller studiedagar.
7. Då man läser tidigare forskning finns det vissa som gör en skillnad på begreppen dokumentation och pedagogisk dokumentation. Anser du att det är någon skillnad på dessa begrepp?
 - a. Om ja; Vad?
 - b. Om nej; Varför?
8. Varför dokumenterar du?
 - a. Har du fått direktiv från din rektor?
 - b. På grund av det som står i ditt uppdrag och styrdokument?
9. Hur dokumenterar du?
10. Vad tittar du på då du dokumenterar exempelvis genom observation?
11. Hur har ni i arbetslaget resonerat kring det som står i den reviderade läroplanen kring dokumentation?
12. Hur ser arbetsfördelningen ut kring dokumentation i ditt arbetslag?
13. Ungefär hur ofta dokumenterar du?
14. Hur mycket arbetstid tycker du är rimligt att lägga kring dokumentation?
15. Vad gör du med dokumentationen då du gjort den?
16. Vad är ditt mål med dokumentationen? Vad vill du uppnå?
17. Vad tror du att barnen får ut av ditt arbete med dokumentationen?
18. Vad ser du för hinder med dokumentation?
19. Vad ser du för möjligheter med dokumentation?
20. Genom ditt möte och samtal med föräldrar; Har du uppmärksammat att dessa är i behov av något speciellt kring området av dokumentation?
21. Har du uppmärksammat någon respons från barnens föräldrar kring den dokumentation vilken ni utför?
22. Hade du dokumenterat för din egen skull/barnens skull även om du inte var tvungen att göra det på grund av styrdokumentet?
23. Hur använder du dokumentationen i relation till utvecklingssamtal?
24. Anser du att barnen får vara delaktiga i det du dokumenterar?
25. Anser du att vårdnadshavarna får vara delaktiga i det du dokumenterar?
26. Ser du dokumentation som en bedömning?
27. Känner du att du själv lär dig av att dokumentera?
 - a. Om ja; Vad lär du dig?
 - b. Om nej; Varför inte tror du?
28. Har du hittat ett arbetssätt kring dokumentation som du är nöjd med?
 - a. Skulle du vilja utveckla något?
29. Skulle du vilja tilläga något annat?

Bilaga 2. Intervjufrågor med vårdnadshavarna

1. Vad har du för relation/koppling till förskola A/B?
2. Hur lång tid har du varit i kontakt och haft en relation till förskolan ditt barn går i?
3. Vad har du för utbildning?
4. Vad arbetar du med?
5. Har du några tidigare erfarenheter kring förskolan generellt från tiden innan ditt barn började där?
6. Vad vet du om förskolans styrning?
 - a. Hur har du fått den informationen?
7. Vad fick du för information kring dokumentation då ditt barn skulle skolas in?
 - a. Tycker du att förskolan arbetade utifrån den information du fått?
8. Vad är din generella upplevelse kring förskolans sätt att dokumentera?
9. Känner du att du får vara tillräckligt delaktig i ditt barns tid på förskolan genom dokumentation?
10. Tycker du att dokumentation är ett bra sätt för dig och andra föräldrar att bli delaktiga i era barns tid på förskolan?
11. Om du uttryckt önskemål kring dokumentation i ditt barns verksamhet; Upplever du att denna tagits emot?
 - a. Har du upplevt någon vilja till förändring?
 - b. Har du upplevt någon förändring?
 - c. Om ja på fråga 11; b: Vad har du sett för förändring?
12. Vad anser du att förskolans verksamhet borde erbjuda till barnen och deras familjer kring dokumentation?
13. Känner du att du är i behov av något speciellt kring dokumentation i nuläget?
14. Något annat du vill tillägga?